

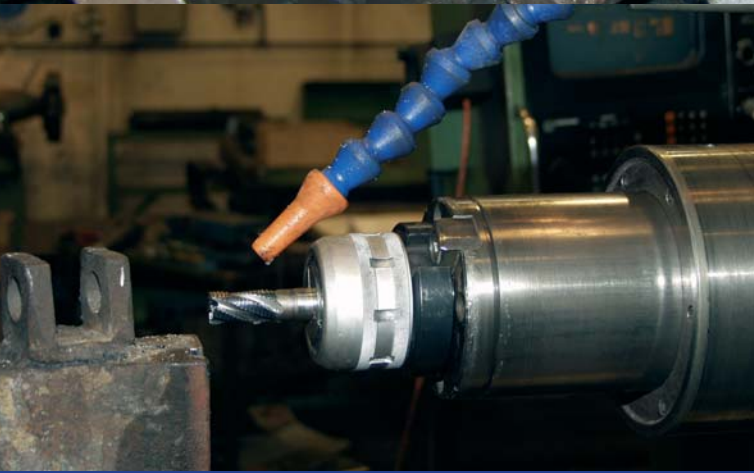
RUDAR

ČASOPIS POSLOVNEGA SISTEMA PREMGOVNIK VELENJE
maj 2005, številka 4, leto XXXIX

130 let premogovništva v Šaleški dolini

Zavrtajmo v prihodnost

Priporočila za izboljšanje dela

stran 4

Več idej, težja je realizacija

stran 8

V BiH cenijo naše znanje in izkušnje

stran 21

Razpis štipendij

stran 38

4 Priporočila za izboljšanje dela

Tudi letošnje redno zunanjo presojo sistema vodenja kakovosti po standardu ISO 9001:2000 in standardu ISO 14001:1996 smo uspešno prestali. Tehnični direktor mag. Marjan Kolenc je dejal, da je vsakoletna presoja odlična priložnost za zunanji pogled v družbo ter analizo procesov in priporočila, kako jih še izboljšati.

5 Porodni krči odkopa –35A

6 Inovator leta je Drago Kotnik

V akciji Inovator leta je sodelovalo 40 inovatorjev iz HTZ IP, Premogovnika Velenje, PLP in Habita, ki so prispevali 82 idej. Največ – 46 - jih je bilo prijavljenih v Premogovniku Velenje, v HTZ IP 32 ter po 2 ideji v družbah PLP in Habit.

8 Več idej, težja je realizacija

10 Tudi v letu 2004 smo izmerili

organizacijsko klimo

12 Končni cilj – zaposlitev invalida

13 20 rezervnih vojakov

14 Prihodnost premoga je v čistih

tehnologijah njegove izrabe

15 Karbon čaka vozila in pripravlja nove

projekte

16 Ekološka zavest raste. Priložnost za ERICo.

18 Leteči dragulji moje doline

19 Habit posluje uspešno

21 V BiH cenijo naše znanje in izkušnje

Premogovnik Velenje ima bogate in predvsem lastne izkušnje s prestrukturiranjem premogovništva, kajti povsod drugod po Evropi se je življenjska doba premogovnikov iztekla drugače, kot se tega lotevamo pri nas. Prav te izkušnje pa bomo v prihodnje lahko tržili.

22 Še na voljo prosti termini

23 Znanje o okolju za okolje prihodnosti

24 Velenjski dijaki odnesli največ prvih mest

25 Alen se je učil v Praktičnem izobraževanju

26 Gradimo družbo znanja

27 V veselje in nazaj

28 Knjižica, ki vam lahko reši življenje

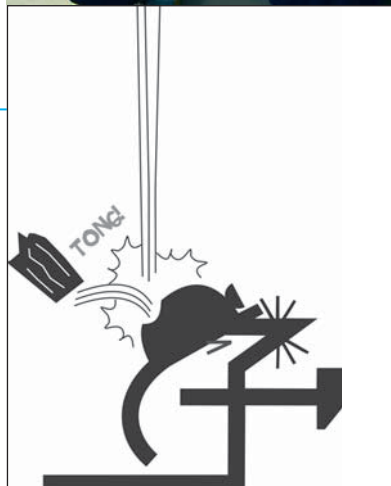
Ali si dovolj pogosto vzamemo čas za premislek o svojem varnem delu in res premislimo, kako ga bomo varno in uspešno opravili? Se zavedamo nevarnosti, ki prežijo na nas pri delu - in v življenju sploh - se zavedamo, da lahko največ za svoje zdravje storimo sami, z ustrežno skrbjo za varnost ter odgovornim ravnanjem in vedenjem?

30 Zdravje – Sladkorna bolezen

32 4. športne igre Športnega društva

38 Razpis štipendij

40 Iščemo najstarejšega rudarja!

Časopis poslovnega sistema Premogovnik Velenje, maj 2005, številka 4

Izdajatelj

Poslovni sistem Premogovnik Velenje

Uredništvo

Glavna in odgovorna urednica: Diana Janežič

Novinarica in lektorica: Dragica Marinšek

Oblikovanje: Ivo Hans Avberšek

Naslov: Uredništvo Rudarja, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. 03/899 61 00, int. 63-96, fax. 03/5869-131

E-mail: Diana.Janezic@rlv.si, Ivo.Avbersek@rlv.si

Uredniški odbor

Božena Steiner, predsednica, Tatjana Krenker - gospodarsko področje, Boris Potrč - tehnično področje, Bojan Stropnik - razvojno področje, Tomo Lipnik - sindikat, Pavel Župevc - svet delavcev, Janja Juvan - IP HTZ, Mojca Ževart - ERICo, Metka Marič - Gost, Borut Zager - Habit, Ivan Pečovnik - RGP, Milena Krofl - PLP, Miro Sitar - Telekom sistemi, Jožica Peterlin - športno društvo

Grafična priprava

Eurograf, d.d. Velenje

Tisk

Eurograf, d.d. Velenje

Naklada 4000 izvodov

Mesečnik Rudar prejema zaposleni v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje brezplačno. Davek na dodano vrednost po stopnji 8,5%. Poština plačana pri pošti 3320.

Na trg in še enkrat na trg

V povezanih družbah je minilo zelo razgibano in hkrati uspešno leto. Načrte, ki so si jih povezane družbe postavile v letu 2004, so v večini dosegle, nekatere tudi presegle. Doseganje strateških ciljev in uresničevanje načrtov je izjemno pomembno. 48 odstotkov nemških managerjev je prepričanih, da bi povečali prihodke celo za 20 odstotkov, če bi uresničevali zastavljeno strategijo in cilje. Le ti morajo biti zakon za managerje in prav tako za vse zaposlene.

Tega se moramo tudi vsi v našem poslovnem sistemu zavedati. Rezultati prvega četrtertletja tega leta kažejo, da nekatere družbe dobro uresničujejo svoje plane, nekatere nekoliko zaostajajo za letnim planom, nekatere pa celo presenečajo, kot na primer Habit d.o.o. in inštitut ERI-Co. Slednji je lanske porazne rezultate obrnil v pozitivne trende.

Za več naših povezanih družb so zelo pomembne priložnosti za posle, ki jih nudi tržišče v republikah bivše Jugoslavije. V Evropi je aktualna in akutna kriza v tekstilni industriji, podobne tendence pa se že kažejo tudi v lesno-predelovalni industriji in drugih delovno intenzivnih panogah. Zato bo za obstanek in razvoj treba združiti sinergije, ne glede na privatni ali javni sektor in povečati konkurenčnost z znanjem in modernimi svetovno znanimi pristopi in orodji.

Delež prihodkov povezanih družb v Premogovniku Velenje upada in ta trend ocenjujemo kot zelo pozitiven oziroma je to doseganje zastavljenega cilja. Tržna usmerjenost je namreč prvi cilj vseh povezanih družb. Lani so povezane družbe h konsolidirani bilanci poslovnega sistema Premogovnik Velenje prispevale 83 milijonov tolarjev, kar je največ doslej.

Kakšno je stanje?

HTZ IP d.o.o. je naša največja povezana družba in hkrati največje slovensko invalidsko podjetje. Reorganizacija je dobro stekla in rezultati prvih štirih mesecev kažejo trend zmanjševanja stroškov. Najpomembnejša naloga je povečati konkurenčnost profitnih centrov na prostem trgu.

GOST d.o.o. je leto 2004 zaključil pozitivno, letos pa ugotavljamo, da se bodo morali za enake rezultate kot lani zelo potruditi.

PLP d.o.o. je imel lani najbolj uspešno poslovno leto, letos pa v prvih štirih mesecih nekoliko zaostaja za planom.

RGP d.o.o. je lansko poslovno leto zaključil dobro in s pohvalami opravil največji projekt - izgradnjo raziskovalnega rova v Šentvidu pri Ljubljani. Podjetje je v izjemno zahtevni panogi, v kateri je konkurenca brezkompromisna. Letos nekoliko zaostaja za planom v prvih štirih mesecih.

Habit d.o.o. je poslovno leto 2004 zaključil pozitivno in tudi letos posluje dobro, celo nekoliko nad planom.

Telkom d.o.o. sistemi uvajajo nove programe, ki so zahtevni, pričakujemo pa že v kratkem vidne rezultate. Rezultati kažejo tendenco navzgor.

Karbon d.o.o. je v sodelovanju s HTZ IP d.o.o. dobil podaljšanje koncesije za razgradnjo motornih vozil še za eno leto in se pripravlja na dolgoročno koncesijo. Intenzivno dela tudi na ostalih projektih, kot je boljša izraba vseh odpadkov, ki se pojavljajo v vseh naših povezanih družbah in tudi širše.

V ERICu so si postavili ambiciozne cilje, ki jih skoraj v celoti dosegajo. Pomembno je, da se tako vodstvo kot zaposleni zavedajo, da 80-odstotna odvisnost od poslov v Šaleški dolini dolgoročno ni osnova za preživetje. Zato smo veseli novih poslov, ki jih pridobivajo, posebej v Črni gori, Bosni in Hercegovini ter v Sloveniji izven Šaleške doline.

Za podjetjem M2M d.o.o. je trdo delo in mnogo neprepanih noči v preteklem letu. Prvič so se spopadli s trženjem in uvajanjem sistema MFG/PRO, svetovno priznanega ameriškega podjetja QAD, in ga uvedli v tri naša podjetja. Kljub obojestranskim velikim naporom so tudi uporabniki tega informacijskega sistema spoznali, da je za nas zelo pomemben in v kratkem ga bomo nadgradili s sistemom direktorskega poročanja. M2M d.o.o. se sedaj bori za nove kupce v Sloveniji in na Hrvaškem.

Na Golteh je bila prodaja kart v lanskem letu nad pričakovani. Povedati pa je treba, da so bili tudi zagonski fiksni stroški nad planiranimi. Zavedamo pa se, da so lahko Golte uspešne le s skupnim delovanjem vseh akterjev turizma v tej okolici. Planota sama ne more živeti in zaživeti, če bo dolina samo čakala na takojšnje rezultate. Tu mislim predvsem na vse gostince, hotelirje, kmečke turiste in vse druge amaterske in profesionalne organizacije. Tudi uspešnost TRC Jezero se bo pokazala le v dobrem povezovanju in koordinaciji. Podpis pogodbe BTC-ja za izgradnjo Vodnega mesta je že pritegnil tudi druge potencialne vlagatelje.

Turizem v Sloveniji beleži lani in v prvih letošnjih mesecih veliko rast tujih obiskovalcev, k čemur so nedvomno veliko prispevali izjemno poceni letalski prevozi in tudi aktivnosti slovenskih turističnih akterjev, vendar v Šaleški dolini te rasti trenutno, kljub velikim naporom, ne čutimo. Prepričan pa sem, da bodo Golte, Muzej premogovništva, BTC Vodno mesto, Pikina dežela, novo ustanovljeno Gospodarsko združenje za razvoj turističnih destinacij in drugi turistični akterji v dolini premaknili turizem v pravo smer.

Zvone Es,
direktor za razvojno področje

Priporočila za izboljšanje dela

20. in 21. aprila je v Premogovniku Velenje potekala redna zunanja presoja sistema vodenja kakovosti po standardu ISO 9001:2000 za kakovost in standardu ISO 14001:1996 za ravnanje z okoljem. Presojevalci so pregledali ustreznost dokumentacije in postopkov Premogovnika Velenje z zahtevami obeh standardov in ju na koncu potrdili.

Presojo je izvajal Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje. Vodja je bil Zoran A. Seyfert (na fotografiji), v njegovi ekipi pa so bili še mag. Ahmet Mehonić, prof. dr. Uroš Bajželj, Jurij Kus in Vilma Fece, spremljevalci pa Damijan Kanduti, Simon Klinc, Irena Podgoršek, Jože Kamenik in Matjaž Tratnik.

Vse aktivnosti pri izvedbi zunanje presoje je koordinirala služba Logistika, standardizacija in SOP, ki jo vodi **Damijan Kanduti**, ki je povedal: »Glede na to, da je Premogovnik Velenje v postopku vpeljave novega informacijskega sistema MFG/PRO, ki je za sabo potegnil veliko sprememb v procesih in precej sprememb pri dokumentiranosti, je bila priprava na zunanjo presojo zelo zahtevna. Med presojo pri standardu ISO 14001 so nam presojevalci tudi svetovali, kajti do naslednje zunanje presoje bomo morali izvesti vse aktivnosti, povezane z novim standardom ISO 14001/2004.«

Kot je na uvodnem sestanku povedal tehnični direktor Premogovnika **mag. Marjan Kolenc**, je vsakoletna zunanja presoja odlična priložnost za zunanji pogled v družbo ter analizo procesov in priporočila, kako jih še izboljšati. »V Premogovniku Velenje smo letos spremenili organizacijo področja za obvladovanje procesov, intenzivno smo se v skladu s politiko HSE lotili certificiranja področja varnosti. V skladu s priporočili prejšnje presoje smo dogradili sistem obvladovanja procesov in definirali indikatorje in procese,« je poudaril mag. Kolenc.

Po uvodnem sestanku se je pričelo presojevanje po pripravljem dvodnevem urniku. Presoja je zajela štiri ključna področja procesov: proces vodenja, proizvodni proces, skupne podporne

processe in ekološki proces. Okoljsko politiko, programe in cilje je predstavilo najvišje vodstvo. Zaradi specifičnosti okolja, v katerem deluje Premogovnik Velenje, so se presojevalci lotili tudi vedno zanimivega področja odnosov z javnostjo in ravnanja s človeškimi viri.

Damijan Kanduti: »Neposredno je bil v jami preverjen proizvodni proces pridobivanja premoga. V nadaljevanju pa so preverili še dve zanimivi področji temeljnega procesa, to je področje pogodb, prodaje in storitev ter proces tehnične podpore, kjer so pri seizmiki preverili tudi koordinacijo z občino Šoštanj. Med skupnimi podpornimi procesi temeljnemu procesu je bil preverjen proces investicij. Znotraj ekološkega procesa pa so preverjali segmente emisije v ozračje, energetiko, hrup in odpadke. Presoja je temeljila na naključnem vzorčenju, kar pomeni, da so presojevalci skozi izbran vzorec pri posameznem procesu preverjali uspešnost delovanja sistema.«

Na zaključnem sestanku je generalni potek presoje povzel njen vodja. Poudaril je, da je bila glede na velikost podjetja, procesov, dokumentacije in število vpletenih sodelavcev zahtevna in obsežna in pohvalil delo spremljevalcev,

ki so ga opravili profesionalno. V poročilu o presoji so uvodoma predstavljene ugotovitve za posamezni presojevalni proces, do katerih so prišli presojevalci v dveh dneh presoje. Med presojo ni bilo ugotovljenih neskladnosti z zahtevami standarda ISO 9001:2000 in standarda ISO 14001:1996, je pa v nadaljevanju poročila podanih nekaj priporočil. Ta predstavljajo za Premogovnik Velenje priložnost za izboljšanje učinkovitosti sistema vodenja kakovosti in sistema ravnanja z okoljem. Na podlagi teh poročil bodo zastavljeni ukrepi in po matriki odgovornosti izbrani nosilci izvedbe ukrepa. Podrobneje je poročilo možno prebrati na portalu OVQ Premogovnika Velenje (<http://intranet/q/>).

Redna zunanja presoja v letu 2006 bo že februarja zaradi prilagoditve na nov standard ISO-14001/2004, sicer pa letos Premogovnik Velenje čakata še dve zunanji presoji; želimo namreč potrditi skladnost delovanja na področju varnosti in zdravja pri delu s standardom OHSAS 18001 in na področju izobraževanja in prenosa znanj s standardom učečega se podjetja USP S10.

Diana Janežič

Porodni krči odkopa –35 A

Odkop G1/B je odkopavanje zaključil, poteka montaža odkopa G1/C, ki naj bi začel z delom v začetku junija, v začetku maja pa je začel delati odkop –35 A, vendar s precejšnjimi težavami.

Kot je povedal tehnični direktor **mag. Marjan Kolenc**, so na slabe razmere v jami Pesje na etaži k. –35 A naleteli že pri izdelavi montažne komore v začetku aprila.

»Montažna komora je postavljena v sorazmerno slabe geološke razmere. Bila je blizu starih, odkopanih predelov jame, zato se je pojavilo več zruškov in vdorov vode pa tudi nekaj oksidacijskih procesov, ki pa so bili obvladani. Montaža odkopa v aprilu je potekala normalno, predviden začetek delovanja pa je bil po prvomajskih praznikih. Zaradi stisnjene montažne komore je bila montaža odkopa zahtevna in odkop ni bil idealen, zaradi prej omenjenih dogodkov pa smo ga del preventivno obdelali tudi z izoporum.

10. maja naj bi odkop začel delovati, vendar so se najprej pojavile težave z njegovim zagonom zaradi kombinirane uporabe nove in stare odkopne opreme, nato pa je prišlo še do močnejšega ognja in večje koncentracije ogljikovega monoksida. Ogenj je obvladovala sanacijska skupina z izoporum in hlajenjem s peno.

Da bi razmere čim prej sanirali in omogočili začetek odkopavanja, so v jami delale ekipe tudi v soboto in nedeljo, 14. in 15. ma-

V aprilu in maju je odkopavanje potekalo na treh odkopih: –100 B in G1/B v jami Preloge ter –35 A v jami Pesje.

ja. V soboto v drugi tretjini pa so se razmere normalizirale tako, da se je odkop premaknil.

Poudariti je treba, da se je v tem primeru nakopičilo več negativnih dogodkov, ob vsem naštetem tudi to, da je v tem delu jame struktura premoga drugačna, kot je v drugih delih jame Pesje, kjer premog ni tako podvržen samovnetju. S to etažo namreč prihajamo blizu vzhodnega dela jame Preloge, kjer je premog podvržen samovnetju.

Ob omenjenih težavah je bilo potrebnega veliko zavzetega dela, v težkih delovnih razmerah – z reševalnimi aparati, v vodi, pri povišani temperaturi – tako za delavce odkopnega moštva kot za delavce sanacijskih ekip. Zato se zahvaljujem vsem, ki so bili udeleženi v teh aktivnostih, za odgovorno in požrtvovalno delo.

Tehnični direktor pričakuje, da bo omenjeni odkop odslej normalno deloval in naj bi dajal predvideno proizvodnjo 10.000

ton na teden. Deloval bo do oktobra in naj bi bil nosilni odkop v tem času.

Desetletje nazaj je bilo v jami veliko ognjev, sedaj pa ogrevov ali oksidacijskih procesov zabeležimo le še nekaj na leto. Poleg tega jih znamo sedaj dobro obvladovati. »Ker kaže, da smo prišli do drugačne strukture premoga, bomo opravili analizo premoga in če bo ta pokazala večjo podvrženost premoga samovnetju, bomo tudi na tem območju vse objekte izdelovali v izolacijski izvedbi kot drugod.

Omenjeni dogodki so bili dobra šola za vse, ki se do sedaj niso srečevali z ognjem v jami, ker ga tako dolgo ni bilo. Prejšnje generacije rudarjev pa so imele z ognji v jami veliko izkušenj.

Dobra stran vsega je, da smo preverili sistem, ki se mora aktivirati ob takšnih dogodkih, in ugotovili smo, da dobro deluje,« je sklenil mag. Kolenc.

Diana Janežič

PROIZVODNJA APRIL 2005

ODKOP/OBRAT	načrt	doseženo	+/-	%	ton na dan
-100/B	131.200	162.940	31.740	124,19	10.184
G1/B	39.200	43.080	3.880	109,90	2.693
PROIZVODNJA	170.400	206.020	35.620	120,90	12.876
PRIPRAVE	10.400	11.380	980	109,42	711
PREMOGOVNIK	180.800	217.400	36.600	120.24	13.588

Inovator leta je Drago Kotnik

Inovacijsko dejavnost, ki ima v Premogovniku Velenje dolgoletno tradicijo, a doživlja vzpone in padce, smo konec leta 2003 zastavili bolj smelo, jo razširili na vse družbe, ki sestavljajo poslovni sistem, postavili koordinatorje inovativnosti v posameznih družbah, centralizirali informacijski sistem in zastavili interne promocijske aktivnosti.

Ena od teh je bila akcija Inovator leta. Svečanost ob zaključku akcije je bila 20. aprila v vili Široko. Slovesno razpoloženje so s svojim nastopom pripravili dijakinji 3. letnika Umetniške gimnazije Velenje flavtistka Nadja Rečnik in harfistka Aida Ahmetović ter Rudarski oktet, nato pa je zbrane inovatorje in goste nagovoril direktor razvojnega področja **Zvone Es**.

Kot je poudaril, je uspešnost inovacijske dejavnosti rezultat sodelovanja timov. »Zanjo ste zaslužni inovatorji, ki ste sodelovali v akciji Inovator leta, stopili iz množice in povedali, kje in kako vidite priložnosti za izboljšanje posameznih faz poslovnih procesov, ki tečejo v našem poslovnem sistemu, nadalje člani strokovnih skupin, ki si znate vzeti čas za verifikacijo idej, ločiti uporabno od manj uporabnega, ter po svojih močeh prispevate k realizaciji posameznih idej ter tudi vodstvo podjetja, ki omogoča izvajanje inovacijske dejavnosti oziroma podpira realizacijo idej.«

O poteku akcije Inovator leta 2004 je poročal vodja inovacijske dejavnosti **Bojan Stropnik**: »V akciji je sodelovalo 40 inovatorjev iz štirih podjetij poslovnega sistema, in sicer iz HTZ IP 20, Premogovnika Velenje 16, PLP 2 in Habita 2 inovatorja. Strokovna komisija, ki smo jo sestavljali Bojan Stropnik (Premogovnik Velenje), Robert Krenker (HTZ IP), Aleksander Bohinc (GOST), Damjan Lesnjak (PLP) in Miro Siter (Habit) je obravnavala 82 idej. Največ – 46 – jih je bilo prijavljenih v Premogovniku Velenje, v HTZ IP 32 ter po 2 ideji v družbah PLP in Habit.

Po številu posredovanih idej ste bili inovatorji precej heterogeni. Drago Kotnik je posredoval 16 idej, Joško Vajdič in Roman Oblak po 5 idej, Marijan Juvan 4

Najboljši inovatorji (od leve): Roman Oblak, Drago Kotnik, direktor dr. Evgen Dervarič in Joško Vajdič.

ideje, Ivan Ramšak, Vojko Praprotnik, Matej Špeh in Peter Majhenič po 3 ideje, Mustafa Memić, Boštjan Škarja, Matjaž Kamenik, Janko Avberšek, Franc Falant, Marjan Glinšek, Robert Hudolin, Zlatko Mrak in Smiljan Meh po 2 ideji ter ostalih 23 sodelujočih inovatorjev po 1 idejo.

Ideje je komisija vrednotila na podlagi teh kriterijev: število sprejetih idej, gospodarski prihranek sprejetih idej ter prejete nagrade za sprejete ideje.«

Sledila je podelitev nagrad, in sicer za prvo mesto tedenski najem apartmaja v Čateških toplicah, za drugo mesto poletni vikend paket za dve osebi na Golteh in za tretje mesto paket za dve osebi v Hotelu Barbara.

Prvo mesto in naslov inovator leta je pripadlo **Dragu Kotniku iz Premogovnika**, ki je prijavil 15 idej, od tega osem samostojno, druge pa s soavtorji. Drugo mesto je pripadlo **Jošku Vajdiču iz HTZ IP**, ki je prijavil 5 idej, tretje mesto pa prav tako s petimi idejami **Romanu Oblaku iz Premogovnika**.

Nagrade je najboljšim inovatorjem izročal direktor Premogovnika **dr. Evgen Dervarič** in v nagovoru izrazil zadovoljstvo nad številom in

vsebino inovacijskih predlogov. Kot je dejal, so inovatorji našli rešitve prav na področjih, ki so pri delu v jami najbolj kritična oziroma potrebna izboljšav.

Diana Janežič

Kakšne izboljšave so predlagali nagrajeni inovatorji?

Drago Kotnik je prijavil 15 idej, od katerih jih je bilo sedem uspešno realiziranih, štiri ideje so v različnih fazah uvajanja, štiri pa so bile zavrjene.

Samostojno je prijavil te ideje:

- prilagajanje spoja med segmenti ločnega podporja v stropnem delu pri izdelavi odvozne proge,
- preureditev vodilne verige na transporterju napredovalnega stroja,
- menjava prekritja segmentov ločnega podporja pri izdelavi proge na lokacijah vrtnih jaškov,
- presipna mesta na trak za VE s premogom,
- sprotno zamikanje obešal za VTP pri izdelavi vrtnega jaška,
- injektaža za protipožarno oblogo prog južnega krila Jame Preloge iz IP za G plošče,

- vgradnja naprave za izdelavo ometa in opaža na vrtni garnituri GTA in ranžirnem vlak,
- direktno daljinsko zapolnjevanje za izdelano protipožarno oblogo.

S soavtorji je prijavil sedem inovacij:

- preureditev presipov gumi transporterjev na pripravah (soavtor Miroslav Lenart),
- nastavek za stabilizacijo vrtnega stroja za sidranje (soavtor Anton Firer),
- sprotna priprava prostora pri izdelavi proge za zbiralnik vode (soavtor Miroslav Lenart),
- stranica za zaščito nepohodnega dela transporterja SKAT pri presipu premoga z napredovalnega stroja (soavtor Branko Štumpf),

- izdelava niše za montažo kombajna v montažni komori (soavtorja Rajif Lukavačkič, Miroslav Lenart),
- sprotno vrtnje vrtin in vgradnja alkatov cevi za dopolnjevanje protipožarne obloge (soavtor Miroslav Lenart),
- izdelava polkrožnega križišča v odvozni strani montažne komore (soavtorja Miroslav Lenart, Mitar Popovič).

Joško Vajdič je prijavil pet idej in vse so bile realizirane. Dve ideji je izdelal samostojno, in sicer:

- nastavek za izdelavo tesnil,
 - zapora izpušnega ventila,
- tri pa skupaj s soavtorji:
- izvijač (soavtor Bojan Jevšnik),
 - posoda za polnjenje jeklenk (soavtorja Bojan Jevšnik, Milko Verboten),

- predelava primeža za jeklenke (soavtor Boris Špeh).

Roman Oblak je prijavil pet idej, od katerih je bila ena realizirana, tri so v različnih fazah uvajanja, ena pa je bila zavržena.

Samostojno je prijavil tri ideje:

- filtriranje zraka na odkopu,
- vreča za zbiralnik vode,
- predelava stroja SBS,

dve pa skupaj s soavtorji:

- vgradnja brizgalne šobe za nanos betonske obloge na konzolo podajalca lokov (soavtorja Marjan Nikolič, Simon Dobaj),
- uporaba batnih črpalk na hidravlični pogon v glavnem črpališču na k.-130 (soavtor Matjaž Kamenik).

V HTZ IP prvič podelili nagrado Naj inovator četrletja

Nagrajevanje inovatorjev obdobja je novost, ki jo prinašajo spremembe na področju inovacijske dejavnosti. Z njo želimo vzpodbuditi sodelavce za prijavo izboljšav. Tako bomo vsake štiri mesece podeljevali nagrade posameznikom, ki bodo v določenem obdobju naredili vidne korake na področju inovacij.

20. maja smo prvič podelili nagrado za Naj inovatorja četrletja. Prireditve v učilnici praktičnega izobraževanja v hali remonta 1 so se udeležili vodstvo podjetja, vodje profitnih centrov in stroškovnih mest ter sodelavci razvojnega področja.

Na podlagi kriterijev, kot so število prejetih predlogov, število uvedenih predlogov in višina gospodarskega prihranka, je naziv Naj inovator četrletja in nagrado 50.000 SIT prejel **Robert Svečko**.

Na podelitvi (od leve): dr. Vladimir Malenković, Naj inovator Robert Svečko in Robert Krenker.

Po poklicu je univ. dipl. inž. strojništva, v podjetju je zaposlen od leta 2000. Dela na področju strojnega projektiranja in konstruiranja. V obdobju od 1. januarja do 30. aprila je prijavil tri predloge za izboljšave, vsi trije pa so v postopku uvajanja. Nagrado je podelil direktor podjetja HTZ dr.

Vladimir Malenković.

Akcija za Naj inovatorja bo potekala tudi v prihodnje. V septembru bomo ponovno podelili nagrado za Naj inovatorja drugega četrletja, konec leta pa bogate nagrade za inovatorje leta.

Robert Krenker, vodja inovacijske dejavnosti HTZ

Več idej, težja je realizacija

Inovatorji iz poslovnega sistema Premogovnik Velenje so bili uspešni tudi v občinskem merilu. Na letošnji podelitvi diplom Območne gospodarske zbornice Velenje Inovacije Savinjsko-šaleške regije 2004 je bilo več inovatorjev iz invalidskega podjetja HTZ.

V kategoriji **profesionalnih inovacij** so bili za inovacijo »Preizkuševališče za testiranje rudarskih vrtnih garnitur« nagrajeni avtorji iz HTZ IP in Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani, in sicer Matej Zaluberšek, Janez Strgar, dr. Peter Butala, dr. Gorazd Hlebanja, mag. Ivan Venčič in dr. Alojzij Sluga.

V kategoriji **splošnih inovacij** pa so avtorji iz HTZ IP prejeli tri nagrade, in sicer

- Zlatko Mrak za inovacijo »Univerzalno stojalo za rotorje«,
- Mustafa Memić za inovacijo »Transport pepela iz TEŠ« ter
- Joško Vajdič, Bojan Jevšnik in Milko Verboten za inovacijo »Posoda za polnjenje jeklenk«.

Unikatna naprava razvojnega tima

Matej Zaluberšek, vodja PC SIPO v HTZ IP, je bil član skupine, ki je prijavila profesionalno inovacijo »Preizkuševališče za testiranje rudarskih vrtnih garnitur«, nastala pa je na zahtevo Premogovnika Velenje po izboljšanju kakovosti remontiranja vrtnih garnitur.

»Preizkuševališče je naprava, na kateri merimo moment in potisno silo, oboje v odvisnosti od

Zlatko Mrak je bil nagrajen za zamisel o stojalu za rotorje.

vrtiljave vrtnih garniture, vzporedno pa merimo tlake in temperaturo hidravličnih medijev. Na osnovi rezultatov diagnosticiramo stanje vrtnih garnitur, vodimo remont, nato pa vrtno garnituro preskusimo.

Seveda smo vrtnih garnitur remontirali že do sedaj, vendar ne pod obremenitvijo.

Tako včasih nismo mogli ugotoviti vseh napak oziroma vrtnih garnitur popolnoma popraviti. Včasih se je kakšna napaka pokazala znova na delovišču, pod obremenitvijo garniture.

Sedaj vrtno garnituro obreme-

nimo v tem preizkuševališču in remont izvedemo bolj popolno.

S takšnim postopkom se je izboljšala kakovost remontiranja in zmanjšali so se stroški remonta in transporta v jamo,« je povedal Zaluberšek, ki je bil vodja projekta in koordinator, vanj pa so zaradi zahtevnosti pritegnili tudi strokovnjake s Fakultete za strojništvo.

»Preizkuševališče je tehnično zahtevna naprava. Meriti je treba momente od 500 do 8.000 Newtonov, kar je veliko območje, in nato te signale obdelati.

Tega znanja v HTZ oziroma Premogovniku nimamo, zato smo se za ta del projekta povezali s fakulteto. Osnovna zasnova in konstrukcija naprave pa je naš prispevek; zasnoval jo je Janez Strgar, ki ga ni več v HTZ IP.

Celotni postopek preizkušanja sedaj krmilimo z računalnikom, zajamemo in obdelamo podatke. Naprava ima vgrajenega veliko interdisciplinarnega znanja, je ena redkih naprav za merjenje tako velikih momentov in je prav gotovo unikatna v svetu.

Na tržišču takšne naprave nismo mogli kupiti, z lastnim znanjem pa smo sedaj rešili velik problem.

Projekt smo prijavi na območno

Bojan Jevšnik (levo) in Joško Vajdič sta v reševalni postaji izboljšala že marsikateri delovni postopek.

gospodarsko zbornico tudi zato, da bi spodbudili svoje sodelavce za inovacijsko dejavnost.

Ocenjujem pa, da kategorija profesionalnih inovacij ne zajema klasičnih inovacij, temveč bolj projekte razvojnih timov v podjetjih, ki iščejo in najdejo razvojne rešitve problemov,« je še poudaril Zaluberšek.

Reševalna postaja – veliko izboljšav za boljše delo

Joško Vajdič in Bojan Jevšnik, serviserja reševalnih aparatov, in Milko Verboten, tehnolog, vsi iz reševalne postaje so prejeli nagrado za splošno inovacijo »Posoda za polnjenje jeklenk«.

Joško Vajdič je predstavil nagrajeno inovacijo: »Jeklenke se pri polnjenju grejejo, zato smo jih prej polnili s presledki, da so se vmes ohladile.

Sedaj imamo posodo iz nerjavečega jekla, napolnjeno z mrzlo vodo. V posodo lahko vstavimo 9 jeklenk hkrati in jih polnimo neprekinjeno do vrha, saj jih voda medtem hladi. Delo je tako opravljeno v enem mahu in hitreje.«

Zelo enostavno, kot so enostavne vse izboljšave, potem ko so »izumljene«. In takšnih ima Joško Vajdič še več. Tudi zato je v lanski akciji Inovator leta zasedel drugo mesto.

V reševalni postaji so sploh inovativni, čeprav marsikaterega predloga ne prijavijo. Inovirajo predvsem zato, da sebi olajšajo, poenostavijo delo in ga naredijo učinkovitejšega.

To je potrebno tudi zato, ker ima 10 zaposlenih veliko dela. Vsak mesec morajo med drugim servisirati 450 samoreševalnih in reševalnih aparatov in vsak terja zase eno uro, če je z njim vse v redu. Sicer še več.

Kot so povedali vsi trije nagrajeni inovatorji, največ časa mine od ideje do realizacije, kajti: »Sodelavce v strojni ali elektro delavnici moramo prositi, da nam kakšno stvar izdelajo.

Saj se zavedamo, da je na prvem

Matej Zaluberšek (tretji z leve) je bil vodja projekta za izdelavo preiskuševališča za vrtnalke garniture.

mestu delo za Premogovnik, potem za zunanje trge, nato pa lahko vskočimo s kakšno »inovacijsko« željo.

Zato bi vsekakor bila boljša prototipna delavnica ali posebna skupina sodelavcev, ki bi izdelovala naše zamisli.«

Idej veliko, možnosti za izvedbo manj

Zlatko Mrak, elektro tehnik, ki dela v HTZ IP ESTO v elektro intervencijski skupini, je bil nagrajen za rotorje, sicer pa je lani prijavil tudi inovacijo »Specialni snemalec za LDW in ostale motorje«.

»V delavnici servisiramo, remontiramo in popravljamo različne rotorje. Ko jih pripeljemo iz jame, jih je treba osušiti, pri tem pa se morajo ves čas vrteti.

Ker so rotorji težki, tudi do 120 kg, je to nemogoče početi ročno na delovnem pultu oziroma na stružnici, poleg tega so v komutatorskem delu rotorja zelo občutljive bakrene plošče, ki se ne smejo poškodovati.

Zato sem razmišljal, da bi bilo najlažje delati z rotorjem, če bi bil položen v stojalo, ki bi omogočalo tudi njegovo vrtenje. Takš-

no stojalo sem tudi naredil.

Vanj je mogoče vpeti rotorje različnih modelov in velikosti, saj so na njem nastavljiva vodila po dolžini in širini rotorja.

Na tem stojalu lahko rotorje čistimo, vrtimo, lakiramo in jih skupaj s stojalom damo tudi v peč.

Idejo sem predstavil svojim vodjem in tehnološki službi Premogovnika, nato sem narisal načrte, stojalo pa so izdelali v strojni delavnici, sodeloval je tudi naš strugar. Delo je bilo zelo natančno,« je inovacijo opisal Mrak.

Pri svojem delu v elektro delavnici vidi še veliko priložnosti za izboljšave, največ pri povečanju protiekspluzijske varnosti.

Vendar pa je to občutljivo področje, saj mora biti vsa oprema v protiekspluzijski zaščiti certificirana, torej tudi vsi posegi na njej, ti postopki pa so dragi in zapleteni.

Druga težava, ki jo je tudi izpostavil Mrak, pa je pomanjkanje časa za inovacije, saj se ob vsakem remontu, popravilu opreme mudi, da jo čimprej pripravijo za ponovno namestitev v jami in tako čim manj vplivajo na prekinitve delovnega procesa.

Diana Janežič

Tudi v letu 2004 smo izmerili organizacijsko klimo

Premogovnik Velenje je lani že tretjič sodeloval v slovenski raziskavi merjenja organizacijske klime SiOK. Vključenost v slovensko raziskavo nam omogoča primerjavo s Slovenijo (vključenih je bilo 90 organizacij) in s panogo (primerjamo se z različnimi proizvodnimi organizacijami).

V Premogovniku je v raziskavi sodelovalo 5 odstotkov zaposlenih, ki so bili naključno izbrani med skupinami zaposlenih – torej 5 odstotkov iz Proizvodnje, Priprav, Zračnja, Elektro in Strojne službe ter posameznih področij Strokovnih služb.

Anketirani sodelavci so v zvezi s klimo v anonimni anketi odgovarjali na vprašanja o organiziranosti, strokovni usposobljenosti in učenju, odnosu do kakovosti, nagrajevanju, notranjem komuniciranju in informiranju, notranjih odnosih, vodenju, pripadnosti organizaciji, poznavanju poslanstva, vizije in ciljev, motivaciji in zavzetosti, razvoju kariere ter ino-

vativnosti in iniciativnosti.

Vprašanja o zadovoljstvu so se nanašala na: delo, vodstvo organizacije, sodelavce, neposredno nadrejenega, možnost napredovanja, plačo, položaj v organizaciji, delovne razmere, možnosti za izobraževanje, stalnost zaposlitve in delovni čas.

Štiri vprašanja so se nanašala na globalno oceno uspešnosti organizacije in njenega posloводства, pet pa na organizacijske sisteme, ki so se v dosedanjih raziskavah pokazali kot najbolj kritični: nagrajevanje in sankcioniranje, napredovanje, informiranje in komuniciranje.

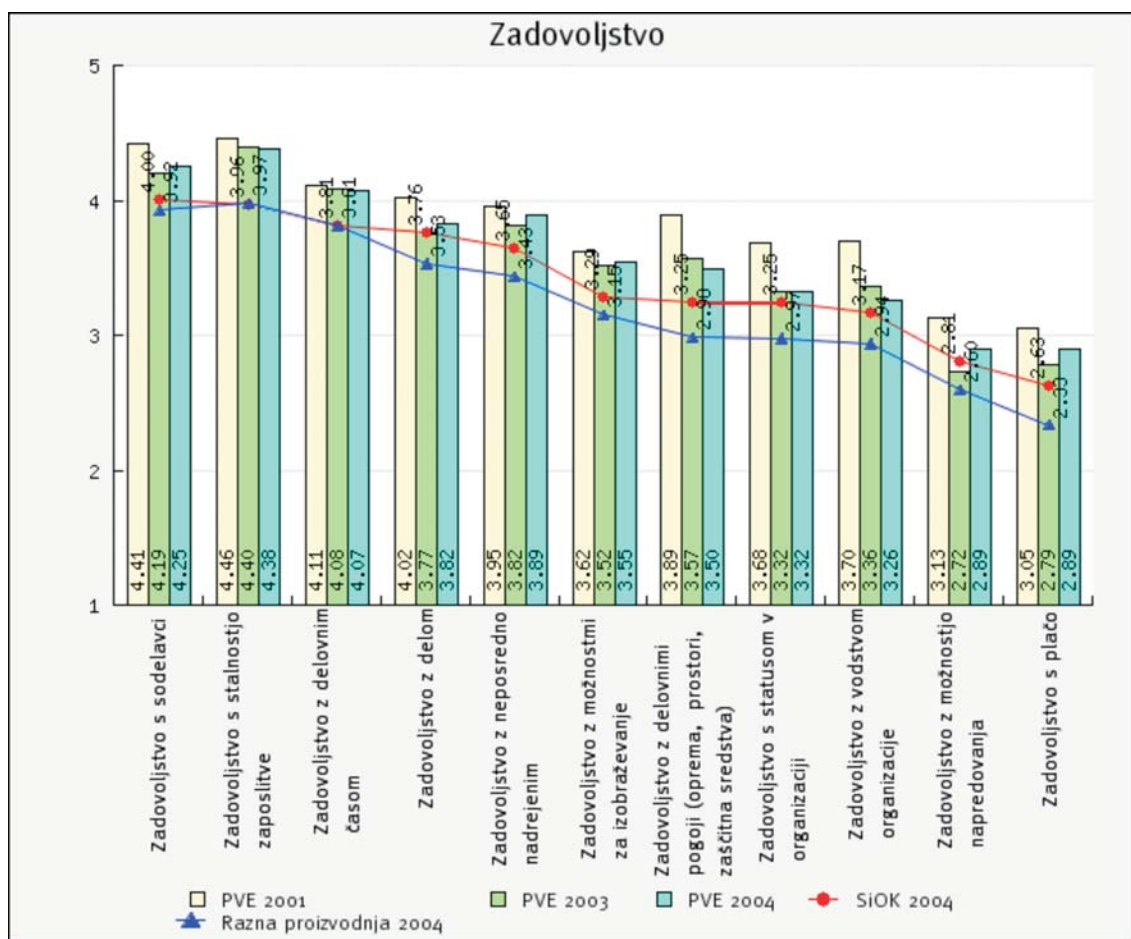
Posamezne kategorije so anketi-

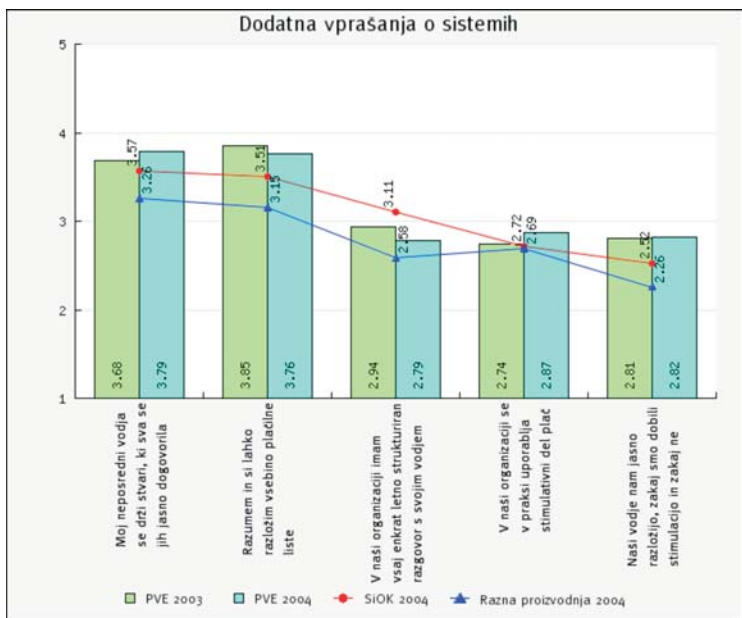
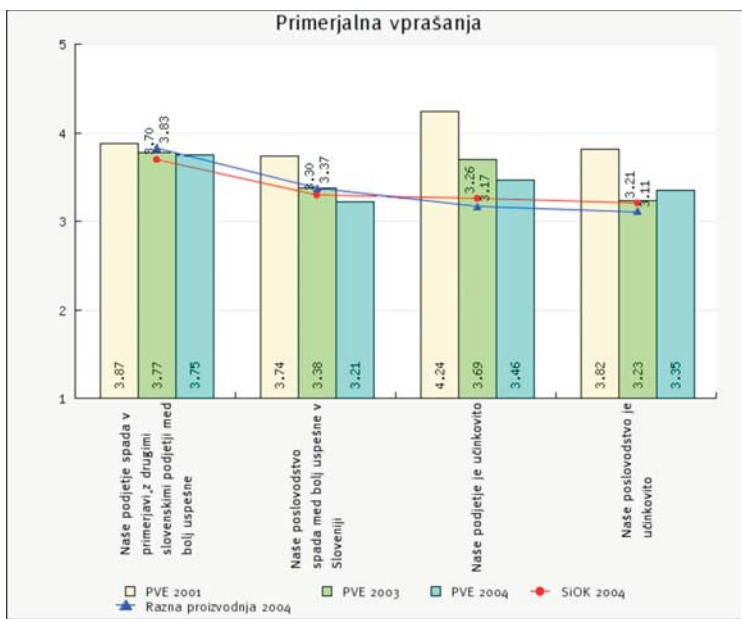
ranci ocenjevali z ocenami od 1 do 5, ena je najnižja in pet najvišja ocena.

In kakšni so rezultati?

Splošne ugotovitve so, da je večina ocen za odtenek boljša kot v letu 2003, da so bile vse kategorije ocenjene višje od panoge in višje od povprečja Slovenije. **Najbolje** sta bili ocenjeni kategoriji odnos do kakovosti (3,84) in pripadnost organizaciji (3,73).

Najbolj kritično so bile ocenjene kategorije nagrajevanje (2,98), razvoj kariere (3,03) in notranje komuniciranje in informiranje (3,16). Prav na področju notra-

njega komuniciranja in informiranja smo v letu 2004 zastavili vrsto aktivnosti (»leto komuniciranja« v Rudarju, display, izobraževanje nadzorno-tehničnega kadra in širšega vodstva družbe). Ocena je bila nekoliko višja kot leto poprej.

Pri merjenju zadovoljstva je bila **najvišje ocenjena** stalnost zaposlitve (4,38), nato pa sodelavci (4,25) in delovni čas (4,07). **Najnižje** pa je bilo ocenjeno zadovoljstvo s plačo (2,98) in z možnostjo napredovanja (2,89).

Višje kot v letu 2003 so anketirani ocenili zadovoljstvo z delovnimi razmerami, s plačo, z vodstvom, možnostjo za izobraževanje in s

stalnostjo zaposlitve.

Pri primerjalnih vprašanjih so anketirani zaposleni visoko ocenili tr-

ditev, da spada Premogovnik v primerjavi z ostalimi slovenskimi družbami med bolj uspešne (3,75).

Pri dodatnih vprašanjih o sistemih je bila najvišje ocenjena trditev, da se neposredni vodja drži stvari, ki se jih jasno dogovori s podrejenim (3,79). Najbolj kritična pa je ocena uporabe stimulativnega nagrajevanja (2,78).

Poročilo o raziskavi organizacijske klime je obravnaval razširjeni kolegij direktorja in sprejel nekaj zaključkov:

- sistem nagrajevanja je potrebno podrobno analizirati, tudi z vidika njegove uporabe, ga po potrebi izpopolniti ter ga ponovno predstaviti sindikatu, svetu delavcev in vodjem, ki ocenjujejo svoje podrejene,
- v letu 2005 bomo izdelali raziskavo organizacijske klime za ciljne skupine poslovodij, nadzornikov, skupinovodij na večjem vzorcu, torej bomo anketirali večje število zaposlenih,
- raziskavo organizacijske klime bomo izpeljali tudi v povezanih družbah.

Lani smo izvedli še raziskavo organizacijske klime v strokovnih službah in jo primerjali z rezultati na nivoju celega podjetja. O tem in o rezultatih dodatnega vprašalnika, ki se je nanašal na projekt Ali delam dovolj varno, pa več v naslednji številki. Takrat bomo objavili tudi odgovore na sklope vprašanj, ki so jih anketiranci zastavili vodstvu podjetja.

Božena Steiner,
vodja Razvoja kadrov

Končni cilj – zaposlitev invalida

V Premogovniku Velenje je v marcu in aprilu potekalo usposabljanje strokovnih delavcev na področju zaposlitvene rehabilitacije, 18. maja pa je bilo delovno srečanje tako imenovanega ožjega REHA tima z zunanjimi sodelujočimi strokovnjaki.

Srečanja so se poleg predstavnikov Premogovnika – direktorja za kadrovsko-splošno področje Janka Luknerja, direktorja HTZ IP dr. Vladimira Malenkovića, vodje kadrovske službe Premogovnika Franca Novaka, predsednika sindikata Toma Lipnika, predsednika aktiva invalidov Draga Novaka ter strokovnih sodelavcev Dušana Zapuška, Janje Juvan in Majde Lampret – udeležili predstavniki Centra za poklicno rehabilitacijo RS, ZPIZ Ljubljana in Velenje, Zavoda za zaposlovanje, Medicine dela, prometa in športa ter direktor direktorata za invalide pri ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve.

Predvsem od slednjega, mag. Cveta Uršiča, so predstavniki Premogovnika in HTZ IP želeli dobiti nekatere odgovore, zlasti kdaj lahko pričakujemo razpis za podelitev koncesije za opravljanje poklicne in zaposlitvene rehabilitacije invalidov.

Uvodoma je **Janko Lukner** predstavil poslovni sistem, s poudarkom na kadrovske politiki Premogovnika Velenje ter usposabljanju in zaposlovanju invalidov v HTZ.

»Premogovništvo je posebna dejavnost, v kateri med drugim znamo poskrbeti za svoje invalide.

Ob 3.300 zaposlenih v poslovnem sistemu in 625 invalidih imamo veliko izkušenj z usposabljanjem in produktivnim zaposlovanjem invalidov, v skladu z novo zakonodajo imamo dovolj strokovnih delavcev za delo z invalidi, koncesija pa bi nam omogočila ponujanje teh storitev na trgu.

Verjamemo, da bo država vlagala v aktivno politiko poklicne rehabilitacije invalidov in končni cilj zaposlitvene in poklicne rehabilitacije mora biti zaposlitev invalida,« je dejal Lukner.

Dušan Zapušek je predstavil ustanavljanje REHA tima, ta pa naj bi vključeval strokovnjake s tehničnega in kadrovske-

Mag. Cveto Uršič je obljubil, da bodo koncesije za izvajanje poklicne rehabilitacije podeljene prihodnje leto.

ga področja v Premogovniku in HTZ IP ter se povezoval z drugimi ustanovami za izobraževanje in usposabljanje ter Medicino dela, prometa in športa.

Predstavil je storitve, za katere so naši strokovnjaki že usposobljeni, ter menil, da Premogovnik Velenje izpolnjuje pogoje za koncesijo.

Mag. Uršič ni mogel dati veliko odgovorov, pohvalil pa je zagnanost in uspešnost strokovnjakov Premogovnika na področju poklicne rehabilitacije.

Povedal je, da Zakon o poklicni rehabilitaciji še nima nobenih podzakonskih aktov, čeprav je začel veljati 1. 1. 2004. Poleg tega je med različnimi strokovnjaki še precej nerešenih vprašanj o ureditvi posameznih področij.

Obljubil pa je, da bodo koncesije podelili 1. 1. 2006, razpis pa naj bi izšel septembra letos. Prav tako 1. 1. 2006 naj bi začel veljati kvotni sistem o zaposlovanju invalidov.

Premogovnik Velenje mora imeti po lestvici kvotnega sistema zaposlenih 6 odstotkov invalidov, kar je glede na število vseh zapo-

slenih 120, ta pogoj pa izpolnjuje, saj jih ima sedaj 130.

V razpravi, ki je sledila, je direktor velenjske enote Zavoda za zaposlovanje **Srdan Arzenšek** natesel nekaj zanimivih števil.

Povedal je, da je v regiji (Koroška in Savinjsko-šaleška) največ invalidskih podjetij (17) z največ invalidi (1.465) in največ brezposelnih invalidov v Sloveniji – 866, večina jih je delovnih invalidov, od tega 596 na Koroškem in 270 v SAŠA regiji (186 v Velenju in 84 v Mozirju).

Lani je bilo v zaposlitveno rehabilitacijo različnih izvajalcev vključenih 125 invalidov, na trgu pa je predvsem čutili pomanjkanje izvajalcev poklicne rehabilitacije.

Povprečni strošek zaposlitvene rehabilitacije za enega invalida je 270.000 SIT na leto.

Od 14.000 delovnih invalidov, ki prejemale nadomestilo, jih je v Velenju 1.200.

Diana Janežič

20 rezervnih vojakov

Vzrok za podelitev priznanja je pojasnil direktor za kadrovsko-splošno področje **Janko Lukner**, ki je priznanje tudi prevzel na svečanosti 15. maja v vadbenem centru Postojna: »Priznanje smo dobili kot podjetje, ki ima med svojimi zaposlenimi največ članov rezervnega sestava Slovenske vojske. Med našimi sodelavci jih je 20.

To članstvo je prostovoljno, Premogovnik pa vsakemu delavcu, ki se zanj odloči, tudi izda soglasje. Usposabljanje poteka sedemkrat na leto tri dni prek vikenda, od tega je delavec odsoten v petek, podjetje pa to odsotnost dobi refundirano.

Delovni proces imamo organiziran tako, da takšno napovedano odsotnost lahko načrtujemo, poleg tega pa ocenjujemo, da s članstvom v rezervnem sestavu vojske sodelavci krepijo svojo psihično in fizično zmogljivost ter odgovornost, kar je koristno tudi pri njihovem rednem delu v podjetju.«

Med našimi sodelavci, ki so prostovoljni pogodbeni rezervisti Slovenske vojske, smo dva, **Tineta Steinerja in Dejana Verbiča**, oba sta inženirja rudarstva in geotehnologije in zaposlena v Zračnem-Praktičnem izobraževanju, Dejan kot inštruktor, Tine kot učitelj praktičnega pouka, vprašali, kaj takšno članstvo pomeni in zakaj sta se zanj odločila!

Tine Steiner je v rezervi eno leto: »Razporejen sem v protizračno obrambo v Slovenski Bistrici. V tem letu smo se usposabljali na raketi za protizračno delovanje na nižje cilje v različnih situacijah in spoznavali različna letala.

S Slovensko vojsko sem sklenil petletno pogodbo, v tem času pa se moram udeleževati usposabljanj in biti na voljo za vpoklic. Za članstvo v rezervi moraš biti tudi dobro fizično pripravljen;

Tine Steiner (levo) in Dejan Verbič z odgovornostjo in zadovoljstvom opravljata naloge rezervnega vojaka Slovenske vojske.

del usposabljanja so tudi testi fizične kondicije. Vojska nudi rezervistom usposabljanje, opremo in zaščitna sredstva ter plača dnevno pripravljenost.

Pogodbo je mogoče prekiniti, vendar moraš v tem primeru v prvih petih letih vrniti enoletna vložena sredstva, kasneje pa le za tekoči mesec.

Zame je to članstvo izziv, popestritev življenja, nova aktivnost. Privlačijo me tehnika, druženje z ljudmi, gibanje, nova spoznanja. Starostne omejitve sedaj ni, sem pa jaz v naši enoti z 38. leti najstarejši, povprečno pa so vojaki stari okoli 27 let.«

Dejan Verbič je druga generacija pogodbenih rezervistov in je član že tri leta: »Sem vojak v 1. gorski četi v Bohinjski Beli. Moje usposabljanje večinoma poteka v gorah oziroma po gorskem terenu, vključuje pa alpinizem, rafting in podobno.

Usposabljanja so zelo natančno načrtovana, trda in zahtevna. Zato marsikateri kandidat že po prvem usposabljanju odide, ker je zahtevnost prevelika. Nekateri si članstvo v rezervnem sestavu

predstavljajo z manj obveznosti in resnosti.

Za rezervista sem se odločil, ker me zanimajo vojska, življenje v naravi, rad imam spremembo okolja, druženje, ob vsem tem pa še nekaj zaslužim. Naučil sem se plezanja, preživetja v gorah. Vzdušje med nami je zelo dobro, poveljniki so v redu in vsakokrat grem z veseljem na usposabljanje.«

Dolžnost vojakov v rezervi se je udeležiti sedem tridnevni usposabljanj v svoji enoti, datumi pa so znani leto vnaprej, tako da si v službi in drugje lahko uredijo odsotnost.

Druga obveznost rezervne sestave pa je njihovo aktiviranje v primeru vojne ter večjih elementarnih in naravnih nesreč. Možno je pridobivati tudi čine in se redno zaposliti v Slovenski vojski. Edini pogoj, ki ga je treba izpolnjevati ob prijavi, je četrta stopnja izobrazbe.

Lani je bilo v rezervnem sestavu 353 članov, po standardih NATA pa naj bi jih naša država imela več tisoč.

Diana Janežič

Ob dnevu Slovenske vojske, 15. maju, je ministrstvo za obrambo Premogovniku Velenje podelilo plaketo za sodelovanje za zasluge, požrtvovalnost in prizadevnost pri krepitvi in uspehih Slovenske vojske.

Prihodnost premoga je v čistih tehnologijah njegove izrabe

V okviru letošnje redne letne skupščine Društva inženirjev in tehnikov je direktor Premogovnika Velenje govoril o perspektivah premoga pri proizvodnji električne energije.

Kot je dejal dr. Dervarič, perspektiva uporabe premoga ni slaba, če bodo upoštevani politika zanesljive in zadostne oskrbe z energijo, varovanje okolja in podnebja, dejstvo, da bo v prihodnje iz novih virov pridobljene okoli 15 odstotkov energije (danes med 3 in 4 odstotke) ter če bodo dovolj promovirane čiste tehnologije izrabe premoga.

V Evropi danes pridobimo 30 odstotkov energije iz trdih goriv, njihovi izkoristki pa so slabi, tudi zato, ker je kar 60 odstotkov termoenergetskih objektov starih več kot 30 let.

Evropa bo torej morala vlagati v večje izkoristke premoga, hkrati pa razvijati nove tehnologije, ki bodo omogočale manjše emisije. Le to bo omogočilo večjo ali stabilno enako porabo premoga za pridobivanje električne energije. V razpravi po predavanju je **Franci Lenart**, direktor Karbona, poudaril, da v Premogovniku te trende spremljamo že od leta 1997 in se aktivno vključujemo v raziskave čistih tehnologij.

Posebej za Rudar pa je še dodal: »Pred leti smo naredili presek tako imenovanih čistih tehnologij, ki so poznane v svetu in Evropski uniji, hkrati pa tudi analize velenjskega premoga, da bi ugotovili, kaj narediti za povečanje njegove konkurenčnosti in okoljske sprejemljivosti.

Začeli smo z raziskavami predelave premoga za zmanjšanje emisij pri njegovem izgorevanju. Pregledali smo objekte termične izrabe premoga v prihodnosti in ugotavljali, kako zmanjšati emisije toplogrednih plinov pri pridobivanju premoga.

Ugotovili smo, da obstajajo učinkovite tehnologije za predelavo premoga, vendar je tržna analiza

pokazala, da je slovenski trg premajhen oziroma potrošniki trenutno raje kot kurivo uporabljajo olje. Zato smo raziskave usmerili v predelavo premoga v aktivno oglje.

Te raziskave letos končujemo s primerjalno analizo kakovosti aktivnega oglja iz velenjskega lignita v primerjavi s produkti z evropskih trgov.

Upamo, da bodo analize tako ugodne, da bi lahko prihodnje leto pričeli z redno proizvodnjo aktivnega oglja.

Glede tehnologij izrabe premoga z večjim izkoristkom in manjšimi emisijami smo raziskave sklenili, ker je ta projekt bolj zanimiv za TEŠ kot za Premogovnik, aktivno pa nadaljujemo raziskave zmanjševanja toplogrednih plinov pri pridobivanju premoga.

V zadnjih treh letih smo raziskali pridobivanje metana iz sloja, torej prisilnega odplinjevanja sloja pred odkopavanjem, lani pa smo vtiskali CO₂ v sloj, da bi ugotovili, koliko prispeva k izločanju metana.

Slednje pa ni imelo le tega namena, ampak smo želeli preveriti, koliko CO₂ je sposoben sprejeti naš premoški sloj. Raziskave nadaljujemo in želimo ugotoviti, koliko CO₂ lahko sprejmejo kvarterne, pliocenske in triadne plasti, to so plasti nad in pod premogom.

CO₂ je toplogredni plin in ogromno ga nastane pri pridobivanju električne energije. Trendi v svetu gredo v smeri skladiščenja CO₂ v primernih geoloških plasteh, kjer se nato utekočini.

Tehnologije za ta postopek so danes še ekonomsko neupravičene, vendar se bodo v prihodnjih letih zagotovo pocenile,« je povedal Lenart.

Franci Lenart

Premogovnik Velenje je od junija lani član Euracoala, evropskega združenja proizvajalcev premoga in čiste tehnologije so osnovna smernica njihovega delovanja. V združenju deluje okoljska sekcija, ki aktivno lobira, da bi čiste tehnologije izrabe premoga postale ene od bazičnih raziskav 7. okvirnega programa, ki se bo pričel v letu 2006.

Franci Lenart je predstavnik slovenskih proizvajalcev premoga v Euracoalu in pravi: »V te aktivnosti se vključujemo.

Udeležujemo se splošnih zasedanj kot tudi posebnih, strokovnih in pričakujemo, da bomo smernice znali uspešno prenesti k nam.

Pri raziskavah čistih tehnologij so bili pred leti vodilni Američani, močni so Japonci, ki bi predvsem radi kasneje tržili tehnologijo, veliko pa bi lahko naredili Kitajci, kjer je proizvodnja premoga v velikem porastu. Vendar so Kitajci s tehnologijami pridobivanja premoga v zaostanku in prodajajo tehnologije, ki jih pri nas že opuščamo.«

Diana Janežič

Karbon čaka vozila in pripravlja nove projekte

Karbon, eden od štirih slovenskih koncesionarjev za razgradnjo izrabljenih motornih vozil, je sprejel sklep Ministrstva za okolje in prostor o podaljšanjučasne koncesije za izvajanje te gospodarske javne službe do 31. marca 2006 pod enakimi pogoji. »Država v tem času ni objavila novega razpisa, kot je bilo obljubljeno in smo načrtovali, z njim pa naj bi bila izbranim kandidatom podeljena petletna koncesija,« je povedal direktor Karbona **Franči Lenart**.

»V našem podjetju se na ta razpis pripravljamo in menimo, da bi to koncesijo lahko dobili.

Prostorsko in kadrovske smo usposobljeni in izpolnjujemo tudi druge pogoje. V zadnjem letu smo odpravili začetne pomanjkljivosti, še pa lahko izboljšamo organizacijo in učinkovitost dela. Skrajšati moramo predvsem čas razgradnje enega vozila.

Na območju centra za razgradnjo vozil smo imeli v zadnjem času veliko obiskovalcev, to so predstavniki fakultet, drugih šol, podjetij, ki si njegovo delovanje ogledujejo kot vzorčni primer.«

Veliko babc...

Do sem vse lepo in prav, pravi Lenart, vendar je največji problem pri tem ta, da sistem oddaje vozil ne deluje in da torej vozila v center ne prihajajo.

»Zmogljivost delavnice je 42 vozil na dan, 11.200 na leto, to je četrtnina vseh izrabljenih vozil, ki naj bi jih v Sloveniji na leto nastalo. Dobimo pa eno vozilo na dan, kar seveda ni nikakršen rezultat,« pravi Lenart.

Del problema je v tem, da to področje regulirajo kar tri ministrstva: za javno upravo, notranje

zadeve ter okolje in prostor, ki mnogokrat pristojnosti in odgovornosti prelagajo drugo na drugega oziroma je med njimi premalo resorskega usklajevanja, sodelovanja.

»Nas, seveda, najbolj prizadene izpad prihodka, ki smo ga načrtovali, to je 170 milijonov SIT. V državnem merilu pa gre za 800 milijonov SIT izpada prihodka. Predvsem pa je treba nekaj storiti za to, da se sistem ne bo izrodil, temveč bo to področje urejeno.

To je pomembno predvsem z dveh vidikov. Pri razgradnji izrabljenih motornih vozil gre več kot 85 odstotkov delov v snovno predelavo; v našem centru smo lani dosegli 87-odstotno predelavo.

Na drugi strani pa gre za ekološki vidik, kajti izrabljena vozila, ki stojijo po dvoriščih ali gozdovih lahko naredijo veliko ekološko škodo – liter olja onesnaži tisoče kubikov vode.

V takšnih primerih je našemu iz-

padu prihodka treba prišteti še stroške odpravljanja te škode,« je kritičen Lenart.

Karbon, ki je registriran za ukvarjanje s čistimi tehnologijami in s tem tudi za ravnanje z okoljem, pa ima v pripravi še več projektov.

Pripravlja se na prevzem ravnanja z odpadki Premogovnika Velenje. V ta namen so pripravili poslovni načrt, v katerem ne predvidevajo ukvarjanja z odpadki znotraj poslovnega sistema, temveč služi kot izhodišče za ureditev in delovanje tovrstne dejavnosti na nivoju občine in izven nje.

Izdelujejo tudi rudarski načrt za izgradnjo centra za reciklažo gradbenih odpadkov in pripravo umetnih zemljin, ki bi jih uporabljali pri sanaciji ugrezninskega območja, in se pogovarjajo s strateškim partnerjem o postavitvi linije za proizvodnjo lesnih peletov za ogrevanje.

Diana Janežič

Ekološka zavest raste. To je priložnost za ERICo.

1. junija bo minilo leto, odkar je mag. Marko Mavec, prej vodja Tehničnih služb v Premogovniku, prevzel vodenje ERICa. Prišel je v razmeroma težkem obdobju za inštitut, toda po letu so trendi poslovanja znova obrnjeni navzgor.

Rudar: »Za vami je pestro leto. Ga tako ocenjujete tudi vi?«

Mag. Mavec: »Res je bilo to leto izredno pestro. Ko sem prišel v ERICo, sem predvsem v delovnem smislu prišel v novo branžo, čeprav sem, seveda, inštitut poznal, in sicer kot izvajalca različnih projektov za Premogovnik Velenje, prek delovanja službe rudarskih škod pa sem tudi sledil glavnim dejavnostim ERICa, ki jih je izvajal za TEŠ.

Je pa to branža, ki je drugačna kot premogovništvo, in je nisem poznal podrobno oziroma nisem poznal njegovih poslovnih partnerjev, ki jih je zelo veliko.

Po enem letu imam zelo dobre, pozitivne vtise. Ko sem prevzel vodenje inštituta, je bil ta v težavah. Izkazoval je relativno veliko izgubo, problematično je bilo likvidnostno stanje. Zastavili smo nekaj programov, da bi stanje sanirali. To so bili intenzivno trženje, racionalizacija poslovanja in obvladovanje stroškov.

Prva naloga, ki sem si jo zastavil, je bila izdelava transparentnega modela za ocenitev uspešnosti poslovanja celotnega podjetja in posameznih njegovih projektov. Osnove za ta sistem so bile postavljene, zato smo ga hitro vpeljali.

Za racionalizacijo poslovanja smo zmanjšali število zaposlenih s 66 na 56. Toliko nas je sedaj in opravljamo enak obseg del, kot je bil dosežen lani.

Ti ukrepi so krivuljo poslovanja krepko obrnili navzgor, povečali smo promet in bistveno zmanjšali stroške.«

Rudar: »Kako ste poslovali v prvih štirih mesecih leta?«

Mag. Mavec: »Poslujemo pozitivno, s 4 milijoni SIT dobička. Tak rezultat smo dosegli s pridobitvijo nekaj večjih poslov.«

Mag. Marko Mavec

Rudar: »Prav za pridobivanje poslov si nenehno prizadevate. Kje jih dobivate, kakšne?«

Mag. Mavec: »Naša glavna partnerja še vedno ostajata TEŠ in Premogovnik Velenje in z njima ustvarimo dobro polovico našega prometa, še pred nedavnim pa je bil ta delež dve tretjini.

To pomeni, da našo dejavnost in storitve širimo na druga tržišča, in to ne le po Sloveniji. Navezali smo stike in kandidirali za posle v Avstriji in Italiji, uspešnejši pa smo v republikah bivše Jugoslavije. Tu smo posle že pridobili in jih tudi že izvajamo.

En takšen projekt imamo v občini Plevlja v Črni gori, kjer pričenjamo z izdelavo lokalnega ekološkega akcijskega načrta. Ta občina je po dejavnosti sorodna Šaleški dolini; imajo termo objekt in dnevni kop premoga.

Ekološki problemi pa so podobni, kot smo jih imeli v Šaleški dolini pred 15 leti. Čaka jih odžveplanje dimnih plinov, sanacija voda, ureditev odlagališča pepela, sanacija dnevnega kopa po končanem odkopavanju...

Naša naloga je v prvi fazi izdelati presek stanja okolja, izdelujemo pa tudi idejne rešitve in predloge za sanacijo okolja. Ta posel je vreden skoraj 100.000 evrov in je za nas lep dohodek. Hkrati pa je to tudi priložnost za sklenitev nadaljnjih konkretnih poslov pri sanaciji okolja v tej občini.

Drugi projekt, ki smo ga dobili v sodelovanju z ESOTechom in še štirimi partnerji, pa je projekt odlaganja pepela v Tuzli v Bosni in Hercegovini. Po obsegu je nekoliko manjši, a nič manj pomemben.

Ti trgi so sorazmerno revni, vendar veliko sredstev v njihov razvoj, odpravo ekoloških problemov vlaga Evropska unija. Skupaj z evropskimi skladi in partnerji v omenjenih državah vidimo na eni strani možnost reševanja njihovih ekoloških problemov, na drugi strani pa našo tržno priložnost.

Do tega denarja je sorazmerno težko priti, kajti smo nova članica EU in še nimamo izoblikovanih mehanizmov za lobiranje pri pridobivanju teh sredstev, kot jih imajo stare članice.

V ERICu pa smo eni tistih, ki relativno velikokrat uspešno kandidiramo za evropska sredstva za raziskovanje, kajti imamo veliko izkušenj s prijavljanjem na razpise.«

Rudar: »Koliko in pri katerih projektih pa ste prisotni v Sloveniji?«

Mag. Mavec: »Gre za več segmentov. Prvi so monitoringi, kar od industrije zahteva zakonodaja. Na tem področju je konkurenca zelo huda; predvsem so to Zavodi za zdravstveno varstvo, ki imajo drugače urejeno financiranje kot naš inštitut in s ceno nismo konkurenčni.

Zato je naša tržna niša ponujanje več znanja, ekspertiz, dodatnih storitev, ne le monitoringov.

Drugi segment pa so konkretne okoljske rešitve, pri čemer smo vodilni slovenski izvajalec. To so lokalni programi varstva okolja, ki jih izvajamo za občine in lokalne skupnosti. Tak projekt teče v Novi Gorici, lani smo delali projekt za Jesenice, še prej pa za Velenje in Celje.«

Rudar: »Ekologija je moderna veda, o njej se veliko piše, govori, ljudje so vedno bolj ozaveščeni, zakonodaja gre v tej smeri. Ali ERICo tudi čuti takšne razmere?«

Mag. Mavec: »Ekologija je perspektivna panoga, ne bi rekel moderna, kajti je nujna. Ljudje postajamo vedno bolj ekološko ozaveščeni in ta zavest je v Sloveniji na dokaj visokem nivoju. Zato lokalne skupnosti tudi naročajo te projekte.

Ljudje, predvsem prebivalci industrijskih krajev, namreč čedalje bolj zahtevajo takšno okolje, v katerem je sprejemljivo živeti kljub industriji.

Vzorčni primer tega je prav Šaleška dolina. Vemo, kakšna je bila pred, na primer, desetimi leti, danes pa se v njej pojavljajo investitorji v turizem. Tega si pred leti ne bi mogli zamišljati.

Za takšno stanje je, poleg glavnih izvajalcev sanacije Premogovnika in TEŠ, zagotovo zaslužen tudi ERICo, ki je z lastnimi študijami in podatki pripeljal do vede-

nja, kje so največji vplivi na okolje in kako jih sanirati.«

Rudar: »Kakšno je sedaj okoljsko stanje v Šaleški dolini?«

Mag. Mavec: »Vsi večji sanacijski projekti so zaključeni ali v zadnjih fazah izvajanja. Čaka nas še druga faza sanacije voda, kar izvaja Ko-

posleni.«

Mag. Mavec: »Brez dvoma. ERICo je v vsem obdobju svojega delovanja in še pred tem, ko je delovala njegova predhodnica, ekološka skupina, pridobivala specialna strokovna znanja. Njegovi zaposleni so bili vedno pripravljeni

Mag. Mavec: »Masni spektrometer je uporaben za ugotavljanje onesnažil v naravi.«

munala z izgradnjo centralne čistilne naprave v Šoštanju.«

Rudar: »Če se vrneva v ERICo. V zadnjih letih ste imeli veliko investicij v laboratorijsko opremo. Ste sedaj dobro opremljeni?«

Mag. Mavec: »ERICo je imel v preteklih letih pogum in smelost, da se je dobro opremil in je pri tem dosegel standard, ki je najmanj v povprečju podobnih inštitutov.

Glede investicije v masni spektrometer za merjenje kloramfenikola v mleku lahko rečem, da tega sedaj ne merimo, ker je proizvodnja mleka drugačna in tega problema sedaj ni, je pa ta naprava uporabna tudi za druge raziskave. Z njo lahko ugotavljamo tudi druga organska onesnažila v naravi. Imamo uvedene metode za ugotavljanje pesticidov in pahov na teh aparataturah in pričakujemo ponovno akreditacijo za ISO 17025.

Potem pa bodo lahko stekli tudi posli na tem področju.«

Rudar: »Vedno poudarjate, da so največji kapital ERICa za-

na izobraževanje, učenje, raziskovanje. Ta kapital moramo začeti vnovčevati na trgih izven Šaleške doline.«

Rudar: »Kakšna je vaša vizija razvoja ERICa?«

Mag. Mavec: »ERICo je inštitut, ki se ukvarja z okoljskimi monitoringi in deloma okoljskimi rešitvami.

V Sloveniji je predvsem pomanjkanje ekspertnega znanja v okolju, torej pri reševanju konkretnih problemov industrije pa tudi drugih področij. To je tržna niša ERICa z znanjem, ki ga zaposleni v njem imajo. Nadgraditi pa ga je treba z ekspertizami.

To je en del programov. Je pa še več drugih področij, kjer delujemo in kamor se usmerjamo. Eno je, na primer, ozaveščanje javnosti, predvsem mladine, o ekologiji, trajnostnem razvoju.

Takšnih projektov imamo kar nekaj, na primer, Odpadek naj ne bo samo odpadek, Varujmo in ohranimo Šaleško dolino ter Ekološka pot.«

Diana Janežič

Leteči dragulji moje doline

Kot smo zapisali že v prejšnji številki Rudarja, ko smo vas povabili na odprtje, je Inštitut za ekološke raziskave ERICo Velenje ob letošnjem dnevu Zemlje, 22. aprilu, v Muzeju premogovništva Slovenije pripravil razstavo o metuljih Šaleške doline. Na ogled bo do konca junija.

Na razstavi lahko poleg najpogostejših vrst dnevnih in nočnih metuljev, ki živijo v naši dolini, za primerjavo z našimi vrstami vidite tudi nekaj primerkov tropskih metuljev, opremo, ki jo tisti, ki se raziskovalno ukvarjajo z metulji, potrebujejo za delo na terenu, strokovno literaturo za določanje vrst metuljev, pribor za prepariranje metuljev, fotografije metuljev, ki so jih ob svojem terenskem delu posneli raziskovalci inštituta ERICo, seznam rastlin, ki privabljajo metulje ter zbirko znamk z motivi metuljev.

Razstavnici prostor so s svojimi izdelki popestrili še otroci iz šoštanjskega vrtca Brina in iz osnovne šole Karla Destovnika Kajuha ter otroci, zaposleni v inštitutu ERICo.

Raziskovalci inštituta za ekološke raziskave smo z razstavo prikazali glavne rezultate projekta Inventarizacija metuljev v Šaleški dolini in njeni okolici, ki ga je v letih 2002-2004 financirala Termoelektrarna Šoštanj. Za obiskovalce smo izdali tudi zgibanko, v kateri lahko ti najdejo še več splošnih podatkov o metuljih pa tudi glavne ugotovitve o metuljih Šaleške doline.

Z omenjenim projektom, ki ga je vodila mag. Nataša Kopusar, smo želeli ugotoviti, če in v kakšni meri je na vrstno pestrost metuljev vplivalo onesnaževanje okolja, ki so ga v preteklosti povzročale emisije iz šoštanjske termoelektrarne.

Metulji so namreč dobri pokazatelji sprememb v njihovem življenjskem okolju. Pri njih se zaradi hitrega menjavanja generacij vplivi sprememb v okolju pokažejo prej kot pri dolgo živčih organizmih.

Za ugotavljanje vplivov onesnaževanja je bilo treba najprej opraviti veliko terenskega dela. V letu 2002 smo opravili nočne popise (privabljanje z ultravijolično sve-

tlobo ali z vonjalnimi vabami, narejenimi iz vina in sladkorja), v letih 2003 in 2004 pa dnevne (opazovanje, lov z metuljnico).

Vrste metuljev smo popisovali na 17 lokacijah v Šaleški dolini (na vzhodnem in zahodnem delu) in skupno določili 707 vrst metuljev. Med temi je precej več nočnih vrst (623), kar je razumljivo, če vemo, da je ponoči aktivnih približno 90 odstotkov vrst metuljev. Prav tako je zaradi naravnih danosti Šaleške doline povsem pričakovano, da med tukajšnjimi metulji prevladujejo gozdne in travniške vrste zmernega pasu.

Je pa tudi nekaj posebnosti. Takšne so na primer mediteranske vrste na prisojnih legah ali vlagoljubne vrste, ki sicer živijo blizu mokrišč. V Lomu smo našli tudi nekatere alpske vrste, za katere velja, da je tu njihovo najnižje najdišče v Sloveniji. Poleg tega smo v Lomu nad Topolšico v eni noči popisali več kot 230 vrst nočnih metuljev (skupno kar 492), kar je ena najvišjih vrednosti v Sloveniji. Popisi se opravljajo vse leto, tudi v zimskem času, saj so takrat aktivni metulji iz družine zmrzlikarjev. Pomembno pa je, da popise opravljamo tudi dovolj pogosto, saj imajo nekatere vrste metuljev le eno, druge pa več generacij v enem kalendarjem letu. Tako lahko odrasle metulje nekaterih vrst srečujemo le krajši čas enkrat letno, druge pa večkrat letno.

Med najmanjšimi popisanimi metulji Šaleške doline so listni zavrtači, katerih premer kril doseže le 4 mm. Največji je jama-maj, premer njegovih kril doseže do 17 cm. Nekaj metuljev, ki smo jih popisali v Šaleški dolini, najdemo na rdečem seznamu ogro-

ženih vrst pri nas, nekateri pa sodijo med evropsko pomembne vrste in so zaščiteni s tako imenovano habitatno direktivo ali uvrščeni na rdeči seznam Evropske unije.

Zbirka metuljev, ki si jo lahko ogledate na razstavi z naslovom *Leteči dragulji moje doline*, je nastala kot neke vrste dokazno gradivo o popisih. Nekatero vrste metuljev so težko določljive in jih na terenu ne moremo popisati.

Vrstna sestava metuljev je v Šaleški dolini precej uravnotežena. To že samo po sebi kaže na dobro ohranjenost življenjskih prostorov na izbranih lokacijah, tezo pa potrjuje še primerjava popisov v Šaleški dolini s popisi vrst metuljev na Pohorju, ki sta jih v letih 1989-1990 opravila Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor in Pedagoška fakulteta Maribor. Stopnja sorodnosti vrstne sestave metuljev Šaleške doline in Pohorja je skoraj 50-odstotna, stopnja sorodnosti med nekaterimi lokacijami v Šaleški dolini pa je 60-odstotna. Sklepamo lahko, da emisije dimnih plinov iz šoštanjske termoelektrarne niso negativno vplivale na metulje in njihovo vrstno sestavo. K manjši raznovrstnosti metuljev v nižinskem delu Šaleške doline je pripomogla predvsem urbanizacija, ki zaradi spremljajoče pozidave in nove rabe prostora marsikje pomeni trajno izgubo življenjskega prostora za določene vrste metuljev.

Nataša Kopusar, Mojca Ževart

Habit posluje uspešno

V letu sprememb, kot bi ga lahko imenovali zaradi spremembe vodstva in precejšnjega števila odhodov sodelavcev v pokoj, smo uspešno izvedli notranjo preobrazbo družbe v smeri programskega vodenja in večjega poudarka na strokovnem izvajanju upravljanja, izboljšali smo komunikacijo med zaposlenimi in intenzivno delali na večjem zadovoljstvu kupcev. Teh ima Habit veliko.

Naši kupci so tako etažni lastniki kot najemniki stanovanj in potencialni kupci v poslih posredovanja nakupov, prodaj in najemov nepremičnin.

Za vse kupce imamo odprta vrata vsak delovni dan od 8. do 10. ure.

Za nujne zadeve izven delovnega časa je na razpolago dežurni telefon in dežurni upravljanja, za vse, ki bi želeli, da zanje posredujemo pri prodaji, nakupu ali najemu nepremičnine, pa je vse dni dosegljiv nepremičninski posrednik.

V Habitru še vedno deluje blagajna, ki je odprta od 15. do 20. v mesecu ter prvi in zadnji dan v mesecu od 8. - 12. ure.

Našim kupcem se posvečamo tudi z opravljanjem storitev, ki jih od nas zahteva stanovanjska zakonodaja. Ta med drugim zahteva sklice zborov etažnih lastnikov vsaj enkrat letno in sestanke z nadzornimi odbori, da bi vzdrževali dobre odnose pa se s predstavniki etažnih lastnikov in predsedniki nadzornih odborov srečamo v decembru.

V Habit tudi letos poslujemo uspešno.

Še naprej si intenzivno prizadevamo povečati obseg poslovanja pri programu upravljanje z nepremičninami in na področju delovanja nepremičninske agencije. Vključili smo se v portal slovenskih nepremičnin, kjer so z de-

javnostjo in ponudbo na enem mestu predstavljene pomembne nepremičninske agencije.

Vlagamo v izobraževanje kadrov za pridobitev novih licenc nepremičninskih posrednikov in v izobraževanje za potrebe komuniciranja.

Izobražujemo se na področju informacijske podpore našim programom in nadgrajujemo informacijski sistem tako v smeri zadovoljevanja kupcev kot tudi izpolnjevanja zahtev zakonodajalca.

Zadovoljni smo z aktivnostmi vpisovanja etažne lastnine v zemljiško knjigo. Skupaj z izvajalci poskušamo v čim krajšem možnem času izvesti postopek vpisa etažne lastnine do konca.

Predvidevamo oziroma želimo, da bi zaključili vpisovanje etažne lastnine v zemljiško knjigo za vse objekte v našem upravljanju do konca letošnjega koledarskega leta.

Še naprej gospodarimo s samskim domom in urejamo najemna razmerja za stanovanjski fond Premogovnika in izvajamo tudi odprodajo stanovanj.

V letošnjem letu nameravamo povečati obseg našega poslovanja tudi s ponudbo inženiring storitev na področju Savinjsko - ša-

Direktorica Habita Zdenka Berlot

leške regije. Širšemu krogu naših strank ponujamo vzdrževanje in obnovo stanovanj, poslovnih prostorov in drugih nepremičnin in pridobivanje ustrezne dokumentacije oziroma soglasij za nameravane posege.

To so storitve, ki so morda našim strankam manj znane, jih pa zaradi potreb po čimbolj racionalni izrabi svojega časa in zahtev po ponujanju kompletne storitve prav gotovo pogrešajo.

Borut Zager

Poslovanje družbe Habit d.o.o. je bilo v letu 2004 uspešno. V okviru plana so bili doseženi tako prihodki, odhodki kot tudi dobiček.

SE VAM JE POSVETILO? VAŠ PREDLOG IZBOLJŠAVE JE LAHKO KORISTEN ZA VSE NAS!

KJE DOBITE OBRAZEC ZA PRIJAVO?

Pri vašem predpostavljenem ali na strežniku: \\r\rvdfs\htz-data\izboljsave.

KOMU ODDATI PREDLOG IZBOLJŠAVE?

Vašemu predpostavljenemu.

KDO VAM PREDLOG ODOBRI?

Vaš predpostavljen.

KAKO BOSTE NAGRAJENI?

Nagrada za oddajo koristnega predloga 3.000,00 sit bruto, oziroma 5.000,00 sit bruto, če je izboljšava že uvedena nagrada na podlagi gospodarskega prihranka do 3%, oziroma odvisno od njegove višine izbor in nagrajevanje obdobjnih inovatorjev (četrletja, polletja, tričetrletja in leta) ostale oblike stimuliranja (izredni dopust, obisk seminarjev, sejmov, prijava na razpis GZS...)

IZPLAČILO NAGRADE?

Na sestanku delovne skupine in kasnejši poračun pri izplačilu osebnega dohodka

Več informacij lahko dobite na :

tel: 899 62 83; e-mail: robert.krenker@rlv.si

V BiH cenijo naše znanje in izkušnje

Prav te izkušnje pa bomo v prihodnje lahko tržili. Vsaj prizadevamo si za to. Ena od držav, kjer naše podjetje jemljejo za zgled pri prestrukturiranju, je Bosna in Hercegovina.

Naš ugled v tej državi je velik, naše rudarske strokovnjake, njihovo znanje in izkušnje pri pridobivanju premoga zelo cenijo in dobro poznajo.

V Premogovniku Velenje te pomoči ne odrekamo, seveda pa sodelovanje z bosanskimi premogovniki vidimo predvsem kot poslovno priložnost.

Potem ko sta se direktor Premogovnika dr. Evgen Dervarič in direktor HTZ IP dr. Vladimir Malenković v aprilu srečala s predsednikom vlade federacije BiH dr. Ahmetom Hadžipašićem in ministrom za energijo, rudarstvo in industrijo dr. Izetom Žigičem ter predstavniki elektroprivrede BiH in direktorji premogovnikov Zenica in Breza na pogovoru o problematiki rudarjenja v Bosni, sta sredi maja obiskala Premogovnike Kreka v Tuzli.

Priložnost za povabilo je bilo praznovanje 120-letnice premogovnikov v Kreki, ki so ji prisostvovali vsi vodilni iz bosanskih premogovnikov ter pomočnik ministra za energijo, rudarstvo in industrijo, dr. Dervarič in dr. Malenković pa sta bila povabljeni, da predstavita proces prestrukturiranja Premogovnika Velenje.

Dr. Evgen Dervarič: »Ta proces v BiH poznajo kot uspešnega; med drugim so ga lahko posamezni predstavniki premogovnikov spoznali ob obiskih pri nas. Tudi sami so v takšni situaciji, da bodo morali začeti s prestrukturiranjem, in to iz enakih vzrokov kot pri nas – zaradi zmanjševanja števila zaposlenih, pri tem

Dr. Dervarič je predstavil program prestrukturiranja Premogovnika Velenje; predsedujoči generalni direktor Rudnika Kreka mag. Rešad Husagić.

pa delavcev ne želijo odpuščati ali zmanjševati števila delovnih mest, temveč želijo oblikovati nova podjetja, programe.

V BiH uživa Premogovnik Velenje izjemen ugled zaradi dolgotrajnega sodelovanja; nenazadnje smo leta 1997 pomagali premogovniku v Zenici z donacijo Republike Slovenije v obliki odkopne opreme.

Na drugi strani pa v Premogovniku Velenje vidimo poslovno priložnost in možnost za sodelovanje s premogovniki v Kreki. Edina težava, ki jo vidimo zaenkrat, je način plačila naših storitev, opravljal naj bi jih HTZ IP, v bosanskih premogovnikih.«

Dr. Dervarič in dr. Malenković sta predstavila naš način prestrukturiranja, opozorila na težave, ki ga spremljajo, in delo, ki ga moramo pri nas še opraviti, pri tem pa sta, seveda, izhajala iz konkretnih poslov, ki bi jih v BiH lahko opravili naši strokovnjaki.

Za potrditev sodelovanja v Premogovniku smo pripravili pismo o nameri o sodelovanju s pre-

mogovniki v Federaciji Bosne in Hercegovine.

Drugi dan obiska v BiH sta se direktorja sešla še z ministroma za trgovino in turizem ter za gospodarstvo in energetiko Republike Srbije. Tudi ta obisk je bil poslovne narave, predstavila sta naše storitve in izkušnje ter ponudila možnosti sodelovanja, vendar do konkretnjših dogovorov še ni prišlo.

»Hitrih odzivov pri sklepanju poslov v BiH ne pričakujemo, vendar pa smo prepričani, da imamo zanje zaradi naših povezav dobre možnosti, ko se bo v BiH začel razvojni cikel. Imamo veliko znanja, izkušenj o odkopni opremi in odkopni metodi, naše prednosti so tudi v tem, kot sem že omenil, da nas poznajo in cenijo, poleg tega pa poznamo jezik in imamo dobre reference. Za posle v premogovništvu in energetiki BiH se namreč zanimajo tudi drugi, predvsem Angleži, Nemci oziroma ponudniki rudarske opreme,« je še povedal dr. Dervarič.

Diana Janežič

Premogovnik Velenje ima bogate in predvsem lastne izkušnje s prestrukturiranjem premogovništva, kajti povsod drugod po Evropi se je življenjska doba premogovnikov iztekla drugače, kot se tega lotimo pri nas.

Še so na voljo prosti termini

Sindikata podjetja ima za svoje člane na voljo deset apartmajev. Po zadnjem razpisu je ostalo še precej prostih terminov, zato imate priložnost za vpis vsi tisti, ki v rednem roku niste dobili zelenega termina ali apartmaja.

Najboljša je zasedenost obeh apartmajev v Termah Čatež, približno enaka pa v štirih apartmajih v Termah Moravci in dveh apartmajih v Banovcih, z izjemo manjšega apartmaja v Banovcih. Vsekakor pa lahko glede na doseženo izkušnje računamo z domačo 100-odstotno zasedenostjo.

Sindikata je v apartmajskem naselju Terme 3000 v Moravskih Toplicah kupil četrti apartma v tem kraju. Skupaj je to že deseti sindikalni apartma.

Apartment Vijolica ima v pritličju dnevni prostor (z udobnim kavčem) s kuhinjo, ograjeno teraso, vetrolov, hodnik in kopalnico. V nadstropju bo večja soba s tremi posteljami in manjša otroška soba z nadstropno posteljo. Trenutno je večja soba še galerija.

Apartment bomo prevzeli prve dni junija. Do sprejema prvih gostov, predvidoma 24. junija, bomo opravili vsa potrebna gradbena in vzdrževalna dela ter opremili apartma, primerno našim standardom.

Ker smo vse potrebne formalnosti za nakup apartmaja uredili že konec aprila, so bile proste kapacitete razdeljene že pri zadnjem razpisu.

Presenetljivo je letos spet slabša zasedenost apartmaja na Rogli kljub napovedim, da bo poleti spet vroče, da bodo gozdne jagode, maline in borovnice bogato obrodile in da bo po pohorskih gozdovih gob, kot jih še ni bilo.

Da bi spodbudili svoje člane za najem apartmaja na Rogli, se je gospodarska komisija odločila, da vsem družinam, ki bodo v letni sezoni letovale v tem apartmaju, **podarimo štiri brezplačne vozovnice za adrenalinsko sankališče.**

Poleg tega računamo na možnost koriščenja popustov z izkaznico Športnega društva tudi pri koriščenju bazena in savn v hotelu na Rogli. Takoj ko bo podpisana ustrezna pogodba, vam bomo to tudi sporočili.

Člani sindikata se lahko prijavite na proste kapacitete v **tajni-**

štvu sindikata vsak dan od 7. do 15. ure (ob petkih do 13. ure) do vključno 9. junija. Pri vpisu boste preverili tudi izračunane točke. O rezultatih vpisa boste pisno obveščeni.

Od 15. junija dalje bo prost vpis brez točkovanja za vse člane in upokojene člane sindikata.

Posebej opozarjamo na novost v ponudbi, to je končno čiščenje apartmajev po končanem koriščenju, kar nas bo stalo 5 EUR na dan več kot doslej.

Ta storitev bo vključena v ceno najema v vseh apartmajih, razen na Rogli. Poleg tega bo v ceno najema vključeno tudi brezplačno koriščenje savn v Banovcih.

Ta storitev je že doslej bila na voljo v Moravcih. Nove storitve in cene bodo veljale za dopustnike, ki bodo pričeli letovanje 3. junija.

Tomo Lipnik

	junij				julij					avgust				september				
Datum izmene	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2	9	16	23	30
Terme Čatež veliki																		
Terme Čatež mali																1		1
Terme Moravci								1					1		1	1	3	2
Terme Banovci veliki													1		1	1	1	2
Terme Banovci mali	1											1	1	1	1	1	1	1
Rogla	1	1	1	1	1	1	1	1			1	1		1	1	1	1	1

	oktober				november				december				
Datum izmene	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30
Terme Čatež veliki	1	1	1		1	1	1		1	1			
Terme Čatež mali		1			1	1	1	1	1	1	1		1
Terme Moravci	1	1	3			4		2		4	4		
Terme Banovci veliki		2	2		2	2		1	2	2	2		
Terme Banovci mali	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1		
Rogla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

Svetla polja so prosti termini za prijavo s številom prostih apartmajev, temnejša polja pa so zasedeni termini po prvi prijavi.

Znanje o okolju za okolje prihodnosti

Projektni teden vedno poteka drugače kot klasični pouk, predvsem bolj sproščeno in v skupinah, kjer dijaki samostojno raziskujemo in rešujemo naloge, na koncu pa tudi predstavimo pridobljeno znanje in svoje ideje.

Za osnovo tega projektnega tedna smo uporabili znanje, ki smo ga pridobili med tritedenskim praktičnim izobraževanjem v avtoservisnih delavnicah različnih delovnih organizacij, ukvarjali pa smo se tudi z drugimi aktivnostmi, vse na temo Ekologija v avtoservisni stroki.

Prvi dan projektnega tedna smo se pripravljali na različne aktivnosti, ogledali smo si tudi kratek film o najnovejših tehnoloških postopkih predelave nevarnih odpadkov, ki se jim ne moremo izogniti pri avtoservisnih opravilih. Naslednji dan smo si ogledali podjetje Karbon, kjer se med drugim ukvarjajo tudi z razgradnjo avtomobilov.

V podjetju so nam na predavanju z diapozitivi najprej predstavili svoje delo, nato pa še prostore, v katerih razgrajujejo avtomobile in hranijo njihove odpadne dele. Natančno so nam predstavili cel postopek razgradnje avtomobilov; le-te najprej osušijo, kar pomeni, da iz jeklenih konjičkov odstranijo vse tekočine in akumulator, potem pa odstranijo vse preostale dele, dokler ne ostane le karoserija.

Zelo zanimivo si je bilo ogledati avtomobile, ki so namenjeni razgradnji, presenečeni smo bili, da so nekateri še v zelo dobrem, celo voznem stanju.

Predzadnji dan smo poskrbeli tudi za športno aktivnost. Svoje mišice smo oblikovali v fitness centru v Beli dvorani. Ta dan smo prisluhnili tudi predavanju šol-

ske svetovalne delavke o odnosu do strank.

V petek so potekale zaključne aktivnosti. Dokončali smo plakate za predstavitev in se s pomočjo mentorjev pripravili nanjo. Ob 16. uri smo v Medpodjetniškem izobraževalnem centru staršem, sorodnikom, predstavnikom podjetij, pri katerih smo opravljali delovno prakso, in učiteljem predstavili vsebino projektnega dela.

Rezultat enotedenskega dela je deset plakatov. Veseli nas, da so uporabni kot učni pripomočki, imajo pa tudi ekološko sporočilno vrednost tako za dijake kot

za širšo javnost. Še enkrat smo jih razstavili v avli naše šole 22. aprila na Svetovni dan Zemlje. Na ta dan je ŠCV podpisal ekolistino z načeli delovanja EKO-šole kot načina življenja.

Tako pridobljeno znanje bo v naših sivih celicah trajnejše, doživetja pa nepozabna.

Zahvaljujemo se direktorju podjetja Karbon Franciju Lenartu in Petru Severju za ogled in predstavitev dejavnosti podjetja.

Tudi vsem, ki ste se z nami trudili, nas pri delu usmerjali in vzpodbujali, se zahvaljujemo.

Nejc Zager in Blaž Vodenik,
dijaka 1. AS-oddelka

Od torka, 29. marca, do petka, 1. aprila, je na Poklicni in tehniški strojni šoli Šolskega centra Velenje potekal 2. projektni teden avtoserviserjev - Ekologija v avtoservisni stroki.

Velenjski dijaki odnesli največ prvih mest

»Zmagovalci ste vsi,« so besede direktorja Šolskega centra Velenje Ivana Kotnika, ki jih je izrekel ob odprtju državnega tekmovanja slovenskih elektro šol. Tekmovanje, ki je potekalo v več delih, je organizirala Poklicna in tehniška elektro in računalniška šola v sodelovanju s Centrom Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in Zvezo za tehnično kulturo Slovenije.

Sodelovalo je trinajst slovenskih šol in tri šole iz tujine. Šola iz Celovca je sodelovala aktivno, šoli iz Nikšiča in Slavonskega Broda pa kot opazovalki.

Skupaj se je zbralo 63 tekmovalcev. Vodja tekmovanja le bil Srečo Podvržen.

Prvo tekmovanje je potekalo 8. aprila in na njem so se pomerili konstruktorji mobilnih robotov. Prvič so tekmovali v funkcionalnosti in izvedbi robotov ter njihovi spretnostni vožnji po labirintu.

Tekmovalo je 48 tekmovalcev iz 8 srednjih šol in 1 študent. V dijaški kategoriji je 1. mesto zasedel Klemen Glušič, 2. mesto sta dosegla Tadej Petek in Tamara Pustoslemšek in 3. mesto Lucijan Korošec, vsi pa so bili iz Poklicne in tehniške elektro in računalniške šole iz Velenja (PTERŠ). V študentski kategoriji je 1. mesto zasedel Matjaž Dušič, FERI Maribor.

Konstruktorske naslove so si priborili: 1. mesto Marko Milinkovič, TŠC Nova Gorica, 2. mesto Lucijan Korošec, PTERŠ, 3. mesto so si delili Igor Okorn, TŠC Kranj, Sebastjan Bodlaj, Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana in Jernej Miloš Krmelj, PTERŠ.

V petek, 22. aprila, so tekmovali dijaki 2. letnikov tehniških elektro šol, in sicer programov elektrotehnik elektronike, energetik, računalništva in telekomunikacij. Tudi ti so se prvič pomerili, in sicer v znanju programiranja krmilnikov.

Prvo mesto sta za ekipo Šolskega centra Velenje - PTERŠ dosegla **David Žnider in Luka Perme**. Drugo mesto sta zasedla Mitja Kobler in Grega Logar iz Poklicne in tehniške elektro šole s

tehnične gimnazije Novo mesto. Tretje ekipno mesto pa sta zasedla dijaka s Srednje šole za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana Matic Zajc in Blaž Korošec. Dijaki elektro poklicnih šol pa so v petek, 22. aprila, in soboto, 23. aprila, tekmovali v obvladovanju poklicnih znanj za poklica elektrinar elektronike in elektrinar energetike.

Srečanja, ki je že tradicionalno in 13. po vrsti, se je udeležilo 36 dijakov iz 12 slovenskih elektro šol ter predstavniki partnerske šole iz Celovca.

Na tekmovanju elektrinarjev elektronikov sta bila v posamezni uvrstitvi med dvajsetimi tekmovalci prva Ambrož Hanžje in Uroš Volf s PTERŠ, ki sta v ekipni uvrstitvi priborila prvo mesto ŠCV, drugo mesto je zasedel ŠC Ptuj z Andrejem Purgom in Renatom Trupkovičem. Rajko Mesojednik in Tomi Dornik pa sta bila zaslužna za tretje mesto Srednje šole Krško.

Pri tekmovanju energetikov sta med petnajstimi posameznimi tekmovalci Alen Setinšek in Filip Pratnekar iz PTERŠ osvojila 1. mesto in dosegla tudi ekipno 1. mesto. Primož Pavlič in Jernej Pavlovič sta Srednji šoli Krško priborila 2. mesto, 3. mesto pa je pripadlo Šolskemu centru Celje, za katerega sta tekmovala Jože Pišek in Marko Šmit.

Posebej je treba omeniti in pohvaliti udeležbo Markusa Kapellerja iz celovške poklicne šole Berufsschule II Klagenfurt. Markus je dosegel 9. mesto in bil najboljši v praktičnem delu takoj za tekmovalci iz Velenja, malo slabši pa pri teoretičnem delu. To je izjemen rezultat, kajti na tekmovanje se ni mogel pripravljati tako kot naši tekmovalci, še celo nalogo ni poznal. Ostali tekmovalci

so imeli znanih 150 vprašanj, na tekmovanju so potem odgovarjali na 40 od njih.

Tekmovanja so kot sponzorji in donatorji podprla podjetja in ustanove. Še posebej sta se izkazali podjetji INEA Ljubljana ter Synatec Maribor, ki sta vsem elektro šolam podarili več kompletov programirljivih krmilnikov. S to opremo so se na seminarjih v preteklih mesecih usposabljali učitelji - mentorji tekmovalcem, pripravljali so se dijaki za tekmovanje, pa tudi tekmovanje je bilo izvedeno s pomočjo teh krmilnikov. Ti bodo popestrili didaktične pripomočke pri pouku strokovnih predmetov.

Dijaki so tako ob odprtju kot za zaključek pripravili program, ki so ga v veliki meri sami sestavili. To je povežalo nastopajoče in tekmovalce.

Za srednje izobraževanje je takšno združevanje posebnega pomena, kajti dijaki zaradi različnih urnikov in ker prihajajo iz različnih krajev nimajo več toliko časa za druženje. S tem smo dokazali, da je naša moč ne le v znanju, ampak tudi v timskem delu.

To vpliva tudi na kvaliteto strokovnega dela dijakov in učiteljev, kajti z združenimi močmi lahko dosežemo kvalitetnejše rezultate, ki jih bodo mladi pri svojem poklicnem uveljavljanju še kako potrebovali.

Prav tako pa njihove dosežke potrebuje tudi naša država, ki se pogumno postavlja ob bok drugim evropskim državam.

Sonja Lubej, Šolski center Velenje

Alen se je učil v Praktičnem izobraževanju

Željko Pompe, vodja praktičnega izobraževanja elektro-strojne dejavnosti: Praktično izobraževanje v programu električar energetik poteka v celoti od prvega do vključno tretjega letnika šolanja v Premogovniku Velenje za njegove štipendiste in tiste dijake, ki se pri nas praktično izobražujejo na željo Šolskega centra Velenje.

Dijaki elektro usmeritve se izobražujejo na deloviščih HTZ IP PC ESTO Elektro remont in Elektro vzdrževanje, v svetilkarni, pripravi dela, pri elektro montažnih delih v jami ter v učilnici oziroma delavnici Praktičnega izobraževanja.

V nižjih letnikih dijaki spoznavaajo osnovna dela v elektro energetiki in mehanski obdelavi, v višjih letnikih šolanja pa protieksplozijsko zaščito, električna omrežja in stikalno opremo, vse do zahtevnih izvedb upravljanj s krmilno relejnimi moduli EASY.

Pred tekmovanjem smo napotili dijaka **Alena Setinška** v Medpodjetniški izobraževalni center, kjer je potekal izbor med štirimi najboljšimi dijaki. Vesel sem, da je bil v dvojico najboljših izbran naš dijak. Še posebej pa sem vesel njegovega prvega mesta, tako ekipno kot posamezno, saj je bila konkurenca izjemno težka in zahtevna.

Čestitke dijaku in seveda tudi učiteljem praktičnega pouka, saj doseženi rezultati pomenijo tudi priznanje našemu delu.«

Alen Setinšek, dijak 3. letnika energetike PTERŠ: »Tekmovanje je bilo zahtevno, saj je bila konkurenca v osmih skupinah in med petnajstimi tekmovalci precejšnja. Teoretični del tekmovanja je opravljal vsak tekmovalec zase, praktični del naloge pa smo opravljali v paru. Edino dijak iz

Anton Kaš (levo) je ponosen na svojega učenca, državnega prvaka električarja elektronika Alena Setinška; med njima krmilno relejni modul EASY, ki je bil tekmovalna naloga.

Avstrije je bil sam.

S sošolcem Filipom sva se mesec dni pripravljala na to tekmovanje, in sicer sva delala podobne vaje, kot je bila naloga na tekmovanju.

Na internetu so bile objavljene možne naloge in 152 vprašanj za teoretični del, na tekmovanju pa smo odgovarjali na 40 vprašanj. Na voljo smo imeli uro in pol, vendar smo vsi to nalogo rešili že po 15 minutah. Bili smo dobro pripravljeni, večina je tudi pravilno odgovarjala.

Več treme pa je bilo pri praktičnem delu, ki je potekal štiri ure. Časovno naju je prehitel avstrijski dijak, vendar sva dobila več točk za estetsko izdelavo izdelka in njegovo pravilnost delovanja.

Prvega mesta sva bila zelo vesela; za nagrado sva dobila uro in sponzorske praktične nagrade.

Sedaj končujem tretji letnik, šolanje pa nameravam nadaljevati v programu +2 in če bom uspešen tudi pri tem, bi rad nadaljeval študij na fakulteti za elektrotehniko. Imam štipendijo Premogovnika

Velenje, upam pa tudi na zaposlitev oziroma še prej tudi za štipendijo pri nadaljevanju šolanja.

Tri leta sem opravljal praktični pouk v Premogovniku in ugotavljam, da se pri tem veliko več naučim kot v šoli. Program je zelo dober, pridobil sem veliko znanja, z učitelji se zelo dobro razumemo in tukaj mi je bilo res lepo.«

Anton Kaš, učitelj praktičnega pouka: »Osnovo za delo električarja dobijo dijaki pri praktičnem pouku pri nas, zato lahko rečem, da je Alenov uspeh tudi naš. S krmilnikom, ki ga je moral sestaviti na tekmovanju, se prej sicer še ni srečal, z vsem, kar je povezano z njim, pa.

Ponosni smo na njegov uspeh in mu želim, da bi bil še naprej uspešen v izbranem poklicu.«

Alena Setinška je v začetku maja sprejel tudi tehnični direktor mag. Marjan Kolenc, mu za dosežen uspeh na državnem tekmovanju čestital ter obljubil štipendijo pri nadaljevanju šolanja v programu +2.

Diana Janežič

Uspeha Alena Setinška na državnem tekmovanju električarjev elektronikov so bili veseli tudi v Praktičnem izobraževanju, saj je Alen znanje s tega področja pridobil pri njih.

Gradimo družbo znanja

Prireditve so popestrili raziskovalci s predstavitev dveh nalog; na sliki prizor s predstavitve raziskovalne naloge Ekate, pikate, cukate me Sare Vanovšek in Špele Podvratnik z OŠ Gorica.

V Domu kulture se je na svečanosti 5. maja zaključilo letošnje, sicer pa že 22. po vrsti, gibanje Mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline. V številkah in kako-
vosti je presešlo lansko gibanje. Najprej v številkah, ki so bistveno večje kot lani: oddanih je bilo 54 raziskovalnih nalog (lani 48), od tega 35 osnovnošolskih in 19 srednješolskih, 14 nalog pa je bilo dveletnih. V gibanju so sodelovali 103 učenci in dijaki, 75 mentorjev in 45 recenzentov.

In v kakovosti? Kot je v imenu ocenjevalcev povedal predsednik ocenjevalne komisije za srednješolske naloge s področja družboslovja in humanistike **dr. Tone Ravnikar**, sicer pa predstavnik Muzeja Velenje, so bile naloge zelo dobre in na visokem nivoju, mladi raziskovalci pa so v njih pokazali veliko mero raziskovalne vneme, radovednosti in znanja.

Prav pomen znanja v sodobni družbi je poudaril tudi predsednik programskega sveta **mag.**

Franc Avberšek: »Evropska unija, katere članica je Slovenija eno leto, je v tem obdobju sprejela dva pomembna dokumenta - Lisbonsko strategijo, ki zelo poudarja pomen znanja in želi ustvariti Evropo, vodilno v znanju, ter Bolonjsko deklaracijo, ki predvsem daje možnost vsem mladim, da bodo znanje lahko nabirali v celi Evropski uniji.

Tudi Slovenija gradi družbo znanja. Kajti da bo naše gospodarstvo uspešno, potrebujemo ljudi, ki znajo, so motivirani, inovativni, ustvarjalni, vztrajni, samoiniciativni.

Vse te lastnosti pa morajo imeti tudi mladi raziskovalci in mnogi ste jih v svojih nalogah dokazali.«

Gibanje Mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline finančno podpirajo tri občine: Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki, od koder prihajajo tudi mladi raziskovalci, letos pa so se jim s kar šestimi nalogami pridružili tudi učenci OŠ Braslovče.

Mladim raziskovalcem sta čestitala župana Velenja in Šoštanja. Srečko Meh je poudaril naravno radovednost in raziskovalno žilico otrok in dejal, da bi odrasli, starši preprosto morali imeti otroke radi in jim dati svobodo za ustvarjalnost.

Milan Kopusar pa je izrazil zadovoljstvo, da je bilo v letošnjem gibanju kar 14 nalog iz Šoštanja, ki so obravnavale lokalne teme, in s tem so naloge za občino dobile večjo uporabnost.

V gibanje se vsako leto vključuje tudi poslovni sistem Premogovnik Velenje. Boris Potrč je v programskem svetu njegov predstavnik, kot recenzenti pa so sodelovali še Matjaž Šalej, Mojca Ževart in mag. Emil Šterbenk iz ERICa ter David Geršak iz HTZ IP.

Že šesto leto zapored je Premogovnik Velenje sodeloval tudi pri organizaciji izleta kot nagrade za vse osnovnošolske mlade raziskovalce. Letos se bodo podali v dolino Soče.

Diana Janežič

V veselje in nazaj

Na pomladanskem koncertu Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje 10. maja smo glasbenike znova spoznali v novi luči. Pod vodstvom dirigenta Matjaža Emeršiča so nas celo popeljali v veselje in vrnili na Zemljo.

Uvodna skladba Alfreda Reeda Evolucija je bila preroška. Orkester res doživlja evolucijo v svojem razvoju in delovanju, kajti vsak nov koncert s seboj prinese nova glasbena presenečenja in doživetja. Zelo zahtevno skladbo so odigrali vrhunsko in prebili led. Nato je šlo le še bolj doživeto, sproščeno, polno energije in občinstvo v skoraj polni dvorani Glasbene šole je to občutilo. In nagradilo s ploskanjem.

Znova so se izkazali odlični solisti orkestra - na rogu Grega Dvorjak, Robert Prednik, Andrej Žgank in Jože Rošar, na vibrafonu Davor Plamberger, s pozavnami Miran Šumečnik, Peter Zdovc, Sandi Grobelnik in Franjo Cesarec, s klarineti Boštjan Mesarec, Janez Mazej, Lovro Vrzalak in Rok Šincek, pa med posameznimi skladbami trobentači, saksofonisti, tolkalci. V prvi skladbi je sodelovala tudi harfistka Katja Skrinar.

Znani slovenski ustvarjalec različne glasbe Rok Golob se je tokrat prvič preizkusil tudi v skladanju za pihalni orkester in nastala je

skladba Godba gre v veselje. Posebna, zahtevna, zanimiva. Vesoljska.

In ker pihalnemu orkestru pritičejo koračnice, tudi ta ni manjkala. Godbeniki so jo odigrali pod vodstvom mag. Ivana Marina, ki ga je na oder povabil predsednik pihalnega orkestra Peter Pušnik in objavil, da je bil mag. Marina zadnji seji upravnega odbora imenovan za častnega člana in častnega dirigenta orkestra. Ko-

račnica Šopek cvetja je še dvignila razpoloženje v dvorani, občinstvo je zahtevalo dodatke in glasbeniki so pod vodstvom Matjaža Emeršiča dodali kar tri.

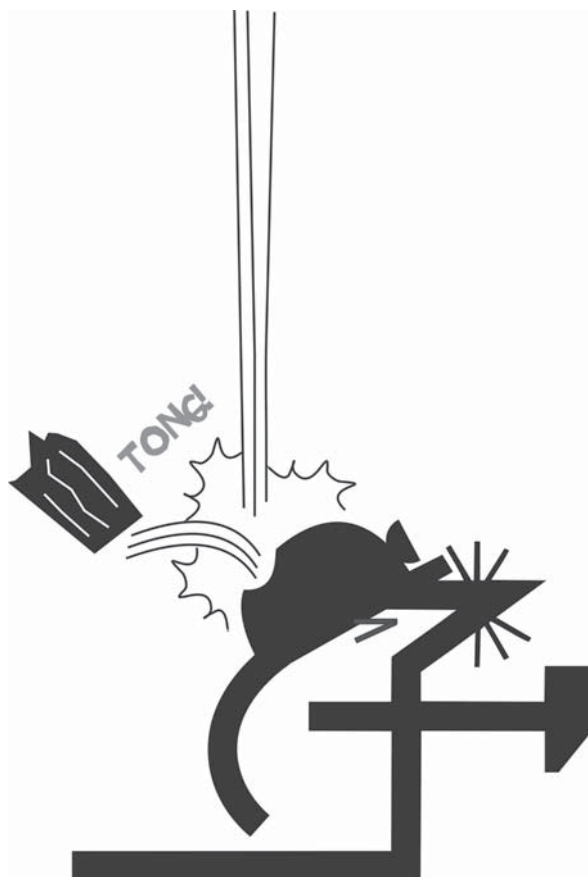
Veselimo se že novih koncertov in dva naj bi bila že kmalu. 4. junija bomo godbenike poslušali na promenadnem koncertu na Cankarjevi cesti, 8. junija pa na celovečernem koncertu ob Vili Herberstein.

Diana Janežič

Knjižica, ki vam lahko reši življenje

- Ali mi je moja naloga pri delu jasna?
- Ali razumem njeno vsebino in namen?
- Ali sem zastavljeni nalogi telesno, zdravstveno in psihofizično dorasel?
- Ali je moje delovno mesto varno urejeno in dostopno brez nevarnosti?
- Ali sem preveril, da s svojim delom ne ogrožam sebe in sodelavcev?
- Ali imam pri svojem delu na voljo vso potrebno varovalno opremo in pripomočke?
- Ali imam na voljo potrebno delovno orodje?
- Ali poznam materiale, snovi in pline, s katerimi imam opravka?

Ali si dovolj pogosto vzamemo čas za premislek o svojem varnem delu in res premislimo, kako ga bomo varno in uspešno opravili?

Se zavedamo nevarnosti, ki prežijo na nas pri delu - in v življenju sploh - se zavedamo, da lahko največ za svoje zdravje storimo sami, z ustrežno skrbjo za varnost ter odgovornim ravnanjem in vedenjem?

Zdravje je za naše življenje in delo zelo pomembno, a na to se navadno spomnimo šele tedaj, ko zbolimo ali se poškodujemo. Takrat tudi razmišljamo, kaj bi lahko storili drugače in kako bi lahko spremenili potek dogodkov, da bi preprečili nesrečo.

Pametno je, da se o tem začnemo spraševati prej - dokler smo še zdravi. Še pametneje pa je, če ne ostanemo zgolj pri mislih in besedah, ampak se odločimo za dejanja. Zdravi bomo lepše živeli, največ bomo lahko naredili zase in za svojo družino, največ pa bomo lahko prispevali tudi svojemu podjetju.

Zdravje je torej osnova za kakovostno življenje in delo. Nanj vplivata tako življenjsko in delovno okolje kot tudi način življenja oziroma razmere na delovnem mestu.

Na delovnem mestu preživimo več časa kot doma s svojimi najbližjimi. Delo lahko škodi zdravju, če moramo delati v nezdravih razmerah, če delavci nismo primerno usposobljeni oziroma ne izvajamo potrebnih ukrepov in postopkov za preprečitev škodljivih vplivov dela na zdravje, če medsebojni odnosi med delavci, delavci in vodstvenimi delavci ter med delavskimi predstavniki in upravo niso ustrezni.

Večina tveganj in nevarnosti pri

delu je predvidljivih, zato se lahko nezgodam pri delu izognemo. Delo je mogoče organizirati tako, da poteka varno in ne povzroča poškodb ter obolenj.

Poleg naštetega nam skrb za varnost in zdravje pri delu nalagajo tudi določila Zakona o varnosti in zdravju pri delu.

Ali delam dovolj varno?

V začetku julija 2004 je vodstvo Premogovnika Velenje uradno pognalo v tek projekt Ali delam dovolj varno, njegov vodja **mag. Marjan Kolenc** pa je ob tem poudaril, da je delovno okolje v premogovniku potencialno nevarno. »Jamska klima, zahtevne naravne razmere v jami, prostor pod zemljo, delovne razmere in delovna sredstva, vse to ustvarja nevarnosti.

Vendar pa se v Premogovniku Velenje že dolgo, načrtno in intenzivno ukvarjamo z odpravljanjem teh nevarnosti oziroma z zmanjševanjem njihovega negativnega vpliva na delavce.«

Nevarnosti delovnega okolja torej v našem podjetju obvladujemo, želimo pa še bolj vplivati na vsakega zaposlenega, da se bo pri svojem delu spraševal: »Ali delam dovolj varno?«.

Zastavljenega projekta smo se lotili zavzeto, kar so opazili tudi zunaj našega podjetja.

V okviru 7. HRM (Human Resource Management = upravljanje s človeškimi viri) konference, ki je potekala 7. in 8. oktobra lani v Novi Gorici, kjer so podelili tudi nagrade za najboljše HRM projekte leta 2004, se je med zmagovalce zapisal tudi Premogovnik Velenje, ki je v hudi konkurenci slovenskih podjetij s projektom Ali delam dovolj varno odnesel prvo nagrado.

Sicer pa je krovni projekt razdeljen na **šest podprojektov**, med katerimi je tudi **promocija, izobraževanje, informiranje, ki ga vodi Božena Steiner, vodja Razvoja kadrov, v skupini pa so še Milena Ahtik, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Majda Lampret, Dejan Radovanovič, Dušan Reberčnik, Edvard Preprotnik (sindikat) in Danilo Lamut (svet delavcev).**

Izhodišče projekta promocija, izobraževanje in informiranje je analiza vzrokov nesreč pri delu, predvsem organizacije dela in ravnanja posameznika v primeru nesreče. Podatki namreč kažejo, da je 70 odstotkov vzrokov subjektivne narave, torej lahko nanje vplivamo kot podjetje in kot posamezniki.

Cilja projekta sta ozavestiti vse zaposlene, da so tudi sami odgovorni za varno delo, in z aktivnostmi v sklopu projekta vplivati na spremembo ravnanja zaposlenih.

Očka, vrni se zdrav domov!

Tako je bil že izdelan logotip pro-

jekta - ligi rudar in njegov sin z geslom »Očka, vrni se zdrav domov!«, ki sicer ni nov, opominja pa na vse to, kar želimo doseči s krovnim projektom.

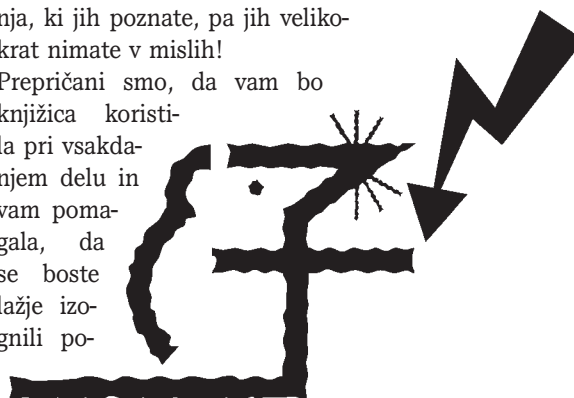
V Rudar je bila uvedena nova redna rubrika Živim in delam varno - pravkar jo prebirate -, ki s svojimi prispevki opozarja na pomen varnega dela in življenja 24 ur na dan.

Za promocijo varnega dela bodo na ključna mesta nameščena kratka, jasna, enostavna in zanimiva navodila za varno delo in izšle bodo posebne publikacije, za informiranje o tej vsebini so uporabljena vsa interna orodja komuniciranja, v izobraževalne oblike pa načrtno vključene vsebine o varnosti pri delu, z upoštevanjem konkretnih podatkov, problemov in s sodelovanjem vodij obratov.

Tako sedaj nastaja **knjižica o varnosti in zdravju pri delu** v Premogovniku Velenje. V njej bodo zbrane informacije o nevarnostih pri delu, prikazane pa bodo v sliki in besedi. Spomnila vas bo na tiste nevarnosti, nepazljivosti, nepremišljena dejanja in ravna-

nja, ki jih poznate, pa jih velikokrat nimate v mislih!

Prepričani smo, da vam bo knjižica koristila pri vsakdanjem delu in vam pomagala, da se boste lažje izognili po-

škodbam in boleznim.

Sami veste, da so poškodbe in bolezni povezane z bolečinami, slabim počutjem in drugimi nevarnostmi, pomenijo pa tudi to, da ne morete delati in zaslužiti. Knjižica bo izšla v prvi polovici junija 2005. Ne bo pa namenjena enkratnemu branju, temveč želimo, da jo po prvem pregledu, shranite v tisti žep ali predal, iz katerega jo boste lahko velikokrat potegnili, preleteli z očmi in vas bo opomnila na nevarnosti, predvsem pa na zaščito pred njimi. Lahko, da vam kdaj reši življenje!

Dragica Marinšek

ČAKAJO TE TISTI,
KI JIH IMAŠ RAD
IN KI
TE IMAJO RADI.

OČKA, VRNI SE ZDRAV DOMOV!

Sladkorna bolezen

Število ljudi s sladkorno boleznijo naglo narašča. Leta 1985 je imelo sladkorno bolezen 30 milijonov ljudi po vsem svetu, leta 1998 pa je število naraslo na 143 milijonov. Število bolnikov se bo do leta 2025 povzpelo na 300 milijonov.

O sladkorni bolezni govorimo, ko je vrednost krvnega sladkorja na tešče prek 7 mmol/l ali v drugi uri obremenitvenega testa z glukozo 11,1 mmol/l ali več. Bolezen se pojavi zahrbtno. Navadno je prisotna že 5 do 7 let pred pojavom kliničnih znakov. Pogosto jo odkrijemo, ko še ne dela težav. Kasneje bolniki čutijo močno žejno, pogosto in veliko urinirajo, tudi ponoči, tožijo za kronično utrujenostjo in hujšajo.

Sladkorno bolezen delimo na: **sladkorno bolezen tipa 2** (ima jo 90 % vseh sladkornih bolnikov), **sladkorno bolezen tipa 1** (ima jo 5 % vseh bolnikov) in **nosečnostno sladkorno bolezen**. Tip 1 se javlja pri mladih, najpogosteje ga odkrijemo med 5. in 30. letom starosti. Zdravljenje zahteva jemanje insulina. Tip 2 se javlja pri srednji in starejši populaciji. V povprečju so bolniki stari od 65 do 68 let; med njimi pa je več žensk.

Premalo gibanja, prevelika teža

V Sloveniji ima približno 100.000 ljudi sladkorno bolezen, od tega kar 90.000 sladkorno bolezen tipa 2. Zdravljenje praviloma ne zahteva insulina. Porast bolezni je prisotna po vsem svetu. Povezana je z rastočim standardom in nezdravo prehrano. Pogosta je med ljudmi, ki se malo gibajo in so pretežki. V ZDA se pojavlja zlasti med mladino, ki veliko posedajo pred televizorjem in posega po hitri prehrani. Sladkorna bolezen tipa 2, ki je bila značilna za odrasle, se tako vse pogosteje pojavlja med šolsko mladino.

Ob sladkorni bolezni ugotavljamo prisotnost tudi drugih dejavnikov tveganja. Pogosto zasledimo mešane motnje presnove maščob, z blagim porastom celotnega holesterola, porastom holesterola LDL, zmanjšanjem za-

ščitnega holesterola HDL in zvečanjem koncentracije trigliceridov. Več kot polovica sladkornih bolnikov ima povišan krvni tlak, kar 90 % sladkornih bolnikov tipa 2 pa ima čezmerno telesno težo ali pa so debeli. Prevladuje debelost trebušnega tipa, ki je bolj nevarna. Bolniki pogosto kadijo in se malo gibljejo. Dejavniki tveganja se neugodno množijo in vodijo v razvoj zgodnje ateroskleroze. Prizadete so lahko vse žile: velike (srčne, možganske, spodnjih okončin) ali male (oči, ledvice, živčevje, prebavila, spolovila in rodila).

Pričakovana življenjska doba pri bolnikih s sladkorno boleznijo tipa 2 je za približno osem let krajša. Okvare na mrežnici očesa so sprva nezaznavne in jih odkrijemo le z rednim sistematičnim pregledovanjem. Diabetična retinopatija je v številnih deželah najpogostejši vzrok slabovidnosti in slepote. Pri nas kot vzrok slepote zaseda 4. do 5. mesto.

Že ob diagnozi sladkorne bolezni ali pa v naslednjih petih do petnajstih letih se lahko pojavi tudi okvara ledvic. Poteka povsem potih, tako da bolnik pogosto sploh ne ve, da jo ima. Redno sistematično pregledovanje urina na izločanje beljakovin (mikroalbuminurija) nam okvaro odkrije dovolj zgodaj, da lahko ukrepamo. Ob napredovanju okvare pride do končne odpovedi ledvic, ki zahteva nadomestno zdravljenje z dializo oziroma s presaditvijo ledvic.

Prizadetost perifernih živcev se kaže v mravljinčenju, hudih bolečinah in izgubi zaščitne občutljivosti.

Okvara večjih arterij privede do makrovaskularne bolezni, ki je značilna za aterosklerozo. Pri razvoju ateroskleroze pri sladkornem bolniku ima posebno mesto povišana vrednost celotnega ho-

lesterola, povišana vrednost LDL, zmanjšana koncentracija HDL ter povišana vrednost trigliceridov. Razvoj aterosklerotičnega procesa pospešujejo še motena sinteza prostaglandinov, zmanjšana fibrinolitična aktivnost, povečano zlepljanje krvnih ploščic in povečana produkcija fibrinogena.

Ateroskleroza večjih in velikih krvnih žil je značilna za sladkorno bolezen tipa 2 in se ne razlikuje od ateroskleroze pri drugih ljudeh. Pogosto je bolj izražena, prizadene žilo na več mestih, pojavlja pa se nekoliko prej kot pri ostali populaciji. Posebno prizadene krvne žile srca, možganov in okončin.

Vse oblike ishemične bolezni srca (angina pectoris, srčni infarkt) so pri bolnikih s sladkorno boleznijo tri do štiri krat pogostejše kot pri ostali populaciji. Približno pri 50 odstotkih diabetikov srečamo koronarno srčno bolezen, približno 20 % jih dobi srčni infarkt. Pogosto lahko prebolijo srčni infarkt neopazno, saj dogajanje ne spremljajo tipične bolečine v prsih. Dolgotrajna slabša prekrvljenost in presnovne spremembe poškodujejo srčno mišico. Z leti privedejo do popuščanja srca.

Ateroskleroza možganskih arterij je vzrok za moteno prekrvitev možganov, ki jo srečamo pri približno 30 odstotkih starih bolnikov s sladkorno boleznijo. Bolniki imajo pogoste vrtoglavice, omotice ali kratkotrajne izgube zavesti. Popolna zapora žile, ki oskrbuje določeno področje, privede do možganske kapi. Razvije se pri skoraj 4 odstotkih diabetikov.

Za eno od srčno-žilnih bolezni (srčni infarkt, srčna odpoved, možganska kap) tako umre kar 60-70 % sladkornih bolnikov.

Aterosklerotične spremembe pogosto zajamejo arterije spodnjih

okončin. Kar 10-15% diabetikov ima moten pretok v predelu meč in stopal. Klinično se bolezen odraža z občutkom hladnih nog, koža na njih pa se stanjša in postane bolj modrikasta. Postopno se izgubljajo pulzi na stopalih, v mišicah meč pa se predvsem pri hoji pojavljajo bolečine. Z napredovanjem bolezni postane oskrba nog s krvjo nezadostna že v mirovanju. Ogroženost nog pred mehanskimi ali toplotnimi poškodbami se močno poveča in skupaj z žilnimi okvarami vodi v diabetično stopalo.

Ob prizadetosti avtonomnega živčevja bolniki tožijo za prebavnimi motnjami, javljajo se motnje uravnavanja srčne frekvence in krvnega tlaka ter motnje erekcije.

Pomoč: poznavanje bolezni in sprememba življenjskega sloga

Le ozaveščen bolnik bo v obdobju, ko še nima kliničnih znakov bolezni, lahko uspešno obvladal bolezen in njene posledice. Pogoj za učinkovito zdravljenje je temeljito poznavanje lastne bolezni in njenih nevarnosti ter motivacija za prilagoditev življenjskega sloga. Zdravljenje se vedno prične z nefarmakološkimi ukrepi. Prehrana naj bo zdrava, uravnotežena, količinsko odmerjena in po sestavi prilagojena sodobnim načelom, ki veljajo tudi za zdrave ljudi. Sestavljajo jo trije ključni prehranski elementi: od 40 do 60 odstotkov kalorij iz ogljikovih hidratov, 20 odstotkov iz beljakovin, 30 odstotkov ali manj iz maščob.

Potrebna je redna aerobna telesna aktivnost, štiri do šest krat tedensko od 30 do 60 minut v okviru mej priporočene frekvence srčnega utripa.

Z napredovanjem bolezni pa bomo morali uporabiti zdravila. Med seboj se ločijo po mehanizmu in mestu delovanja. Nekatera spodbujajo oslabele izločanje insulina (sulfonilsečnine in glinidi). Zadnja, novejša skupina, po-

snema normalno izločanje insulina. Druge skupine (metformin in glitazoni) vplivajo na zaviranje nenadzorovane proizvodnje glukoze v jetrih in povečujejo porabo glukoze v mišicah in maščobnem tkivu. Tretja skupina (zaviralci črevesnih encimov) z zaviranjem prebave in upočasnjevanjem vsrkavanja glukoze iz črevesa v kri zmanjšujejo krvni sladkor po vsaki jedi. Dobre učinke dosežemo s kombiniranjem zdravil.

Zdravljenja s tabletami je ob ustrezni prehrani, redni telesni aktivnosti in skrbi za telesno težo praviloma uspešno pet do deset let. Sladkorna bolezen nato postaja vse bolj neurejena in nastopi čas za uvedbo zdravljenja z insulinom. Imamo več vrst insulinov. Izbor vrste in odmerka je prilagojen posamezniku. Zdravljenje zahteva dobro sodelovanje bolnika. Potrebne so pogoste samokontrole krvnega sladkorja. Vrednosti krvnih maščob morajo biti normalne, meja pa se zadnja leta vse bolj niža. Zaradi strogih meril bo večina bolnikov potrebovala še statine - zdravila za uravnavanje maščob.

Enako velja za zdravljenje visokega krvnega tlaka. Diabetik naj bi imel krvni tlak pod 130/80 mm Hg, ob prisotni ledvični okvari pa celo 120/70 mm Hg ali manj. Pogosto bo moral jemati več zdravil hkrati. Krvni tlak moramo redno kontrolirati. Priporočljivi so redni pregledi pri okulistu, vsaj enkrat na leto. Le tako je mogoče

pravočasno odkriti začetne spremembe na očesnem ozadju in jih tudi ustrezno zdraviti.

Vsak bolnik mora redno kontrolirati morebitno izločanje beljakovin v seču. Kadar se pojavijo in zanje ni drugih razlogov, kažejo na diabetično nefropatijo. Takoj začnemo zdravljenje z zaviralci ACE ali antagonisti AII receptorjev, ki delujejo zaščitno na ledvice. Ista zdravila uporabljamo tudi za zdravljenje visokega krvnega tlaka.

Vsem bolnikom svetujemo redno pregledovanje stopal vsak dan, da ne bi spregledali morebitne rane, žulja ali vnetnega procesa.

Ob skrbnem uravnavanju krvnega sladkorja, krvnih maščob, krvnega tlaka, telesne teže, prenehanju kajenja, redni telesni vadbi in uravnoteženi zdravi prehrani lahko uspešno preprečujemo bolezenske zaplete ali pa vsaj upočasnimo njihov napredek, kadar so že navzoči. Obvezni sestavni del vsakega zdravega načina življenja je tudi čas za razvedrilo, sproščanje s prijatelji in bližnjimi ali ukvarjanje s konjičkami. Tako lahko pomembno zmanjšamo dejavnike tveganja, ki vodijo v pojav sladkorne bolezni, hkrati pa tudi lažje obvladujemo že prisotno bolezen. Tudi ob večji skrbi zase in morebitnemu jemanju zdravil lahko živimo polno in kakovostno, če le želimo in izberemo pravo pot.

**prim. Janez Poles,
dr.med.-internist**

Veseli 1. maj

No, ja. Navajeni so otroci morja, in to tistega sredi pekočega poletja, tam doli v Dalmaciji, a letošnje prvomajske praznike smo se namenili preživeti dosti bližje, v Umagu. Športno društvo je vse pripravilo, kot je treba.

Malo je bilo bojzani ob odhodu, kaj vse nas čaka, a glej ga, zlomka, nobenih nepredvidenih scen. Na cesti nič posebnega, meja s Hrvaško hitro prehodna, v Umagu pa sami stari znanci in obrazi. Odločitev, da nekaj obmorskih ur rekreiramo in hkrati prelenarimo brez obveznega fedranja, je bila kar pravšnja. V turističnem naselju smo našli zagorele obraze sodelavk in sodelavcev, ki so si privoščili kakšen dan več. Tistim skoraj pravim športnikom je prav prišel aktivni odmor, kar

krajši dopust, za intenzivno igranje tenisa, odbojke, nogometa in še česa.

Mi, malo večji amaterji, pa smo poizkusili srečo pri streljanju s pištolo, puško (seveda, eno in drugo zračno) in z lokom, ki je, žal, prvi dan odpovedal, pri metanju pikada...

Za vse pa velja pohvaliti športno društvo in agencijo Manager, ki sta dodobra poskrbela tudi za najmlajše člane našega društva, da so lahko sodelovali, tekmovali in se dobro zabavali.

Prejete medalje, priznanja in nagrade so dodatna vzpodbuda članom društva, da omenjeno ponovimo ali privabimo druge, saj je vse skupaj namenjeno druženju, zabavi in spoznavanju med sabo. Večere je skupaj s svojo kitaro za-

činil mlinar na Muri, ki je zabaval vse, ki imajo radi žurke, pa čeprav malo na hladnem in pod lučmi na prostem.

Naj se ve, da smo člani društva, ki se je izjemno prijelo in ga imamo za svojega. Športno društvo našega poslovnega sistema s takšnimi in podobnimi akcijami in druženji samo pridobiva na veljavi. Jaz bom skupaj z najdražjimi še prisoten na njegovih akcijah, če bo le mogoče.

Naj na koncu vzkliknem: »Živel 1. maj, pa čeprav ob hladnem morju, blizu meduz, ampak med prijatelji in sodelavci brez vsakodnevnega fedranja.« Človek ima občutek, da dela v dobrem in pravem kolektivu. In res je tako.

Drago Kolar

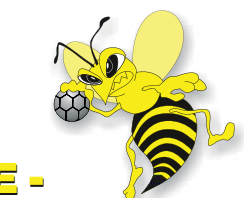
Prav je, da se človek odloči vsaj enega izmed praznikov, na primer, praznik dela, preživi drugače, kot je to v navadi. Brez parad, golaža, veselice in gneče na cesti. Ne smem reči, da sem naveličan omenjenega. Toda letos sem z družino izkoristil ponujeno nekajdnevno lenarjenje, in to kar na morju in v tujini.

Sezonske rokometne karte

gorenje

UŽITEK ZA GLEDALCE - MORA ZA NASPROTNIKE!

ne potrebujete novega avta, da vam bo sosed zavidal!

- popust pri nakupu navijaških rekvizitov in izdelkov kluba,
- številne druge popuste,
- nagradno žrebanje,
- vodnik RK Gorenje,
- elektronsko obveščanje o dogajanju v klubu.

Člani športnega društva poslovnega sistema Premogovnik Velenje lahko **na sedežu športnega društva** naročite sezonske vstopnice RK Gorenje, imetniki starih vstopnic pa lahko podaljšate njihovo veljavnost in uveljavljate 10-odstotni popust. Plačilo novih vstopnic je možno na dva obroka.

Pričakujemo vas do 20. junija 2005.

V sezoni 2005/06 bo v Rdeči dvorani predvidoma 16 tekem državnega prvenstva, vsaj 1 tekma pokala Slovenije in 4 tekme lige prvakov (evropskih pokalov).

Sezonska vstopnica vključuje:

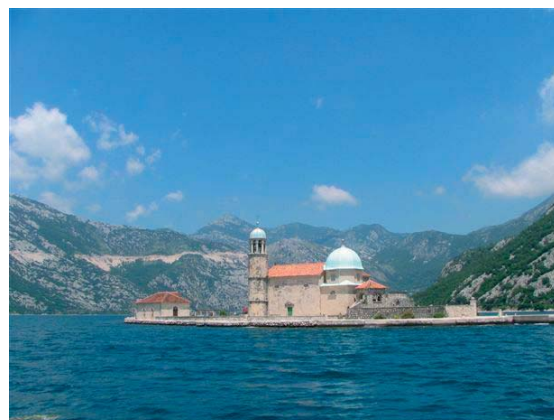
- najmanj 21 tekem,
- predkupno pravico in 20-odstotni popust pri nakupu vstopnic ob morebitni uvrstitvi RK Gorenje v polfinale ali finale evropskih pokalov,
- lastni sedež v Rdeči dvorani,

- popust pri nakupu aparatov Gorenje,

lokacija	cena sezonske vstopnice	cena sezonske vstopnice za člane ŠD PS PV	cena vstopnice za eno tekmo		
			tekme	derbi tekme	tekme v EP
sedišča	22.000	20.000	1.000	1.500	2.000
	18.000	16.000	700	1.000	1.500
stojišča			500	750	1.000

Črna Gora – ena od poslednjih oaz Evrope

Obkrožena z morjem, obdana z belim kamenjem ter obsijana z mediteranskim soncem je Črna Gora ena od poslednjih oaz Evrope, kjer si lahko oddahnete od hitrega tempa civilizacije. Pričakujejo vas nedotaknjena narava ter gostoljubni domačini.

Če boste prišli z letalom, boste kot na dlani videli zasnežene planinske vrhove in »gorske oči«, to je katerega od 18 jezer na Durmitorju, obdanih z gozdovi ter zelenjem, pa še globoke kanjone bistrih rek ter čudovite morske zalive.

Ob prihodu z ladjo boste pred sabo videli raznolikost obale, peščene plaže, iznad katerih se dvigajo planine, kot da bi varovale obalo, ter stara mesta ob njej. S katerekoli strani pridete v Črno Goro, z avtomobilom ali avtobusom, boste imeli priložnost vse to doživeti od blizu. Vsak del Črne Gore ima svojo zgodbo o preteklosti.

Črnogorci veljajo za gostoljubne domačine, saj so pripravljeni v znak dobrodošlice na široko odpreti svoja vrata. Obiskovalca pogostijo z najboljšo hrano in pijačo, ki ju imajo na voljo.

Tamkajšnja kulinarika sledi tradiciji, vendar je kljub temu odprta za drugačnost. V restavracijah boste našli osnovno evropsko kuhinjo, toda kljub temu morate poskusiti njihove dobrote, kot so: jagenjček, kajmak, ribja juha, pečeni krap, idr. Vse to pa morate poplakniti z domačim vinom, in sicer Vrancem ali Krstačem.

Popoldnevi so primerni za hlajenje z Nikšičkim pivom, poskusiti pa morate poleg kozjega sira in pršuta tudi domače žganje. Ne pozabite, da v Črni Gori velja naslednji običaj: zajtrka se ne preskoči, kosilo je glavni obrok, večerja pa je najbolj svečani del dnevne prehrane, torej pravi obred.

Črna Gora ima kar 293 km morske obale oziroma 73 km plaž, kjer temperatura morja doseže nekaj več kot 27°C. Poletje traja od maja do oktobra – povprečno ima Črna Gora 180 dni kopalne sezone ter 240 sončnih dni v letu.

Budvanska riviera leži pod strmimi vrhovi Lovćen. Ob obali poleg Budve ležijo številna živahna mesteca, kot so Sveti Stefan, Miločer, Petrovač idr., ki so znana po bujni mediteranski vegetaciji in obilici sončnih dni.

Sveti Stefan je nekdanje ribiško naselje, ki se prvič omenja leta 1442. Od leta 1960 ga svet bolje pozna kot mestece številnih komfortnih hotelov, vil ter apartmajev. Leži na kamnitem otočku, ki ga s kopnim povezuje peščeni nasip. Naselje je odmaknjeno od gneče, zato predstavlja ekskluzivno letovišče za visoke državnike ter ostale pomembne goste.

Boka Kotorska vas bo očarala, ne glede na to ali jo obiščete s kopnega ali z morja. Nad tanko linijo obale se razprostirajo visoke planine, ki jo ščitijo pred severnimi vetrovi.

To je vzrok, zakaj velja Boka Kotorska za oazo mediteranske vegetacije. V obdobju, ko na vrhovih leži sneg, na obali cvetijo rože. Zaliv je naravno razdeljen na 4 manjše zalive: hercegnovski, risanski, kotorski in tivatski.

Ob obali se nahajajo številna manjša mesta z zgodovinskimi znamenitostmi, in sicer: Kotor, Prerast, Risan, Herceg Novi in Tivat.

Povprečne dnevne temperature:

	junij	julij	avgust	september	oktober
Zrak	25	28	34	30	25
morje	20	22	24	24	22

Skadarsko Jezero je zadnje domovanje pelikana v Evropi, največji ptičji rezervat, eden od zadnjih sladkovodnih močvirij na Mediteranu, največje jezero na Balkanu ter eno od največjih naravnih in zgodovinskih posebnosti v Črni Gori. 2/3 jezera pripada Črni Gori, 1/3 pa Albaniji. Črnogorski del, ki meri 40.000 ha, je proglašen za narodni park.

Cetinje so stara prestolnica, središče črnogorske kulture in duhovnosti.

Mesto je dokaz, kako so Črnogorci na eni strani ustvarjali in pazili kulturne znamenitosti, na drugi strani pa držali orožje v rokah. Cetinje so v bistvu muzejsko mesto saj imajo najbolj popolno zbirko orožja in drugih dragocenosti iz Balkana. Obvezno morate obiskati mavzolej na planini Lovčen, ki je posvečen pesniku in vladarju Petru II. Petroviću Njegošu.

Reka Tara zaradi svoje plahosti, čistosti in divjosti velja za »solzo Evrope«. Reka je del Nacionalnega parka Durmitor. Izvira na severnem delu in je dolga kar 140 km. Erozija tal je povzročila, da je v dolžini 82 km nastal kanjon, ki je drugi največji na svetu, takoj za kanjonom reke Kolorado. Njegova globina na nekaterih delih doseže tudi do 1.300 m. Kanjon privablja avanture željne turiste, saj omogoča spust z raftingom ali s splavom v neokrnjeni naravi.

Koristne informacije:

- Dokumenti potrebni za potovanje: veljavni potni list.
- Govorni jezik je srbski, pisna jezika sta cirilica in latinica, domačini pa v nekaterih krajih obvladajo tudi angleško, italijansko, nemško ter rusko.
- Denarna enota: EUR.
- Plačilne kartice: običajno sprejemajo Master Card, Visa in Diners.
- Zdravstveno zavarovanje: Slovenija s Črno Goro ni podpisala konvencije o zdravstvenem zavarovanju, zato je potrebno storitve plačati. ZSSS vam ob predložitvi računa stroške povrne. Priporočamo vam mednarodno zavarovanje z asistenco Coris, ki jo lahko sklenete v naši poslovalnici.
- Carinski postopki: pri prehodu meje z osebnim avtomobilom morate imeti urejeno »zeleno karto«, v nasprotnem primeru je treba plačati cca 15 EUR.

Oddih v Črni Gori že za 39.900 SIT.

Cena vključuje 7 x polpenzion ter turistično takso. Možnost doplačila za avtobusni prevoz z vključenimi 3 izleti (Cetinje - Lovčen - Njeguši s pokušino pršuta, Miločer - sv. Štefan - Manastir Praskavica ter ogled Budve) samo 15.900 SIT.

Podrobnejše informacije in programe dobite v TURISTIČNI AGENCIJI GOST, Rudarska cesta 6, 33-20 Velenje, telefon 897 32 80.

VELIKO JE POTI, A LE ENA JE PRAVA!

Metka Marič

Zahvala

Ob smrti moje mame se zahvaljujem sindikalni podružnici Proizvodnje in sodelavcem za izrečena sožalja ter denarno pomoč.

Janez Sedovnik

Zahvala

Ob izgubi dragega očeta **Vladislava Sedovnika** se zahvaljujem sodelavcem in sindikatu Premogovnika Velenje za izrečena sožalja, denarno pomoč in darovano cvetje.

Marina Štumpf

Zahvala

Ob izgubi drage mame **Frančiške Hramec** se zahvaljujem sodelavcem v Premogovniku in HTZ IP ter sindikatu za izrečena sožalja, darovane sveče in denarno pomoč.

Sin Drago

Zahvala

Ob smrti mame **Magde Lampret** se zahvaljujem sodelavcem Proizvodnje, k-10-0B, in sindikatu za izrečena sožalja, darovane sveče in denarno pomoč.

Zvone Lampret

Rešitev nagradne križanke

Premogovnika Velenje, objavljene v Rudarju 3/2005, sta gesli: »(200) milijonov ton« in »(130) let«.

Nagrajenci:

1. nagrada Aleš Štruc, Lokovica 85 A, 3325 Šoštanj,
2. nagrada Mitja Kopusar, Simona Blatnika 1 A, 3320 Velenje,
3. nagrada Franc Krajnc, Šešče 78 A, 3312 Prebold.

Knjižne nagrade bodo prejeli po pošti.

Čestitamo!

LAHKIH NOG NAOKROG

ROMANTIČNE BENETKE

z ogledom otokov Burano in Murano samo 5.990 SIT

Termini: 25.06., 16.07. in 27.08.

ČAROBNI SVET KRISTALOV SWAROWSKI IN INNSBRUCK

z možnostjo nakupa svetovno znanega kristala

Odhod 25.06., cena 10.900 SIT

ZBOR TRUBAČEV GUČA 2005

05. do 07. avgust – tri dni dobre glasbe trubačev,

folklornih skupin, tekmovanj in seveda čevapčičev kot jih ni drugje,...

vse to in še več že za 22.900 SIT

Cigane....SVIRAJ!

NORA ZABAVA V ZABAVIŠČNIH PARKIH:

GARDALAND dnevni 11.06. ter nočni vsako soboto od 17.06. dalje za 9.600 SIT

MIRABILANDIA vsako soboto v juliju in avgustu za 9.200 SIT

VIKEND V MIRABILANDIJI & RIMINIJU 09.07., 23.07. in 27.08. 19.900 SIT

ZAGOTOVITE SI PROSTOR POD SONCEM ŽE DANES

BINGO CRIKVENICA

(TN Kačjak, paviljoni Ad Turre ali paviljoni Slaven)

7-dnevni polpenzion od 29.900 SIT, v juliju in avgustu 48.900 SIT

BINGO HVAR

(hoteli Pharos, Delfin, Slavija, Dalmacija, Bodul, Sirena)

7-dnevni polpenzion od 34.900 SIT, v juliju 49.900 SIT

BOLGARIJA vas pričakuje z noro zabavo in peščenimi plažami že za 49.990 SIT

ZA VSE TISTE, KI RADI DOPUSTUJETE V APARTMAJIH VAM NUDIMO ŠIROK IZBOR IMENOVANIH APARTMAJEV PO UGODNIH CENAH!

Ponujamo vam

GSM telefonske aparate, mobi pakete, brezvrvične telefonske aparate Siemens, Panasonic, dodatno opremo za GSM,... po izredno ugodnih cenah. Pri nas lahko kupite razne telefonske aparate iz Mobitelovih prodajnih akcij in opremo ter sklenete novo naročniško razmerje ali podaljšate obstoječa naročniška razmerja.

59.900 SIT	14.900 SIT	8.900 SIT	22.990 SIT	11.990 SIT	15.240 SIT	14.990 SIT
MOTOROLA E1000	ERICSSON K 500i	SIEMENS CX 70	SIEMENS A 62	SIEMENS GIGASET A140	PANASONIC KX-TCD440	PLANTRONICS M2500

MOŽNOST PROSTOROČNEGA

Nudimo vam celoten video nadzorni sistem s visoko kvalitetnimi kamerami za vaš dom (nadzor otroških sob, vhod v prostore...), nadzor poslovnih prostorov in vam s tem zagotovimo višjo stopnjo varnosti za nizko ceno.

Zaposlenim v poslovnem sistemu Premogovnika Velenje omogočamo obročno plačilo preko osebnih dohodkov.

PRI NAS SE ZA VSAKOGAR NAJDE NEKAJ, ZATO NAS ČIMPREJ OBIŠČITE!

Nahajamo se v poslovnih prostorih na Preloški 1 (poleg Esotecha).

Lahko nas tudi pokličete na telefonsko številko 899-64-02 ali interno 6402.

upravljanje s stanovanji, d.o.o.

PROMET Z NEPREMIČNINAMI

<http://www.rlv.si/habit/>

041/665-223

ISO 9002
Q 387

PRODAMO STANOVANJA

VELENJE

- 3 S stanovanje velikosti 79 m², IV. nadstropje, Goriška cesta, leto izgradnje 1985, delno obnovljeno, lep razpored, vredno ogleda, vsi priključki, klet,... **CENA: 13 mio SIT oz. po dogovoru.**
- 4 S stanovanje velikosti 92 m², VII. nadstropje, Koželjskega ulica, starost 25 let, popolnoma obnovljeno stanovanje, vsi priključki, klet,... **CENA: 16,5 mio SIT**
- 2,5 S stanovanje, velikosti 67 m², VIII. nadstropje, Šaleška cesta, starost 45 let, stanovanje z obnovljeno kopalnico, vsi priključki, klet, center Velenja... **CENA: 12,5 mio SIT,**
- 2 S stanovanje, velikosti 54 m², IV. nadstropje, Jenkova cesta, starost 27 let, obnovljeno stanovanje, vsi priključki, klet, zamenjamo za enako stanovanje na drugem naslovu,... **CENA: 11,3 mio SIT,**
- 3 S stanovanje, velikosti 84 m², pritličje, Šalek, starost 20 let, redno vzdrževano stanovanje, vsi priključki, klet, lep razpored,... **CENA: 15,5 mio SIT,**

In še več na <http://www.habit.si>

HABIT vam pomaga, svetuje in posreduje pri oddaji, najemu, odkupu in prodaji vseh vrst nepremičnin.

RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 2005/2006

Naziv poklica	Trajanje izobraževanja v letih	Število štipendij
univ. dipl. inž. rudarstva in geotehnologije	4	1
rudarski tehnik	4	15
rudar	3	15
univ. dipl. inž. elektrotehnike	4,5	1
elektrotehnik energetik - jamski	4	4
elektrikar energetik - jamski	3	8
univ. dipl. inž. strojništva	4,5	1
strojni tehnik - jamski	4	5
strojni mehanik – jamski	3	10

PRIJAVLJANJE

Kandidati za razpisane štipendije naj pošljejo ali prinesejo prijave najkasneje do 24. junija 2005 na naslov: PREMGOVNIK VELENJE d.d. Razvoj kadrov, soba 19, Partizanska 78, 3320 VELENJE

K prijavi na obrazcu DZS - 1,51 je potrebno priložiti:

- kratek življenjepis z opisom izvenšolskih dejavnosti, socialnega stanja družine in poklica staršev,
- potrdilo o uspehu,
- potrdilo fakultete o opravljenih izpitih (navedite število predpisanih in že opravljenih izpitov) in potrdilo o vpisu za tekoče leto (naknadno),
- potrdilo o državljanstvu Republike Slovenije,
- potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov, ki živijo v skupnem gospodinjstvu,
- potrdilo o dohodkih staršev v preteklem koledarskem letu (fotokopije odločb o odmeri dohodnine za leto 2004 oziroma obvestilo delodajalca o višini dohodkov) za vse družinske člane, ki so bili dolžni vložiti napoved za odmero dohodnine.

Kandidate opozarjamo, da pomanjkljivo izpolnjenih prijav ali prijav brez zahtevane dokumentacije ne bomo obravnavali.

Izbira kandidatov

Pri podeljevanju štipendij bomo upoštevali učni uspeh in nagnjenja kandidatov za izbrani poklic ter socialnoekonomski položaj družine.

Štipendije, razpisane za poklice, ki so vezani na podzemno pridobivanje surovin in terjajo stalno ali občasno delo v jami, bomo podelili le mladini moškega spola. Ženevska konvencija nas obvezuje, da zaradi narave jamskega dela žensk ne zaposluje mo v jami.

Višina štipendije

Višina kadrovskih štipendij ter pravice in obveznosti štipendistov so opredeljene v aktih o izobraževanju.

Ugodnosti, ki jih Premogovnik Velenje nudi štipendistom za poklic rudar in rudarski tehnik:

- kadrovska štipendija,
- brezplačni zdravniški pregled,
- brezplačni učbeniki, delovni zvezki ter druga strokovna literatura,
- sofinanciranje ekskurzij,
- kvalitetni praktični pouk,
- plačilo jamskega dodatka pri praktičnem pouku,
- brezplačna zaščitna sredstva pri praktičnem pouku,
- brezplačna malica pri praktičnem pouku,
- regresirana malica pri teoretičnem pouku (v višini 70 %),
- brezplačni prevoz s pogodbenimi avtobusi,
- vračilo polovice vrednosti mesečne vozovnice,
- brezplačno bivanje v dijaškem domu,
- štipendistom, ki bodo zaključili poklicno rudarsko šolo z najmanj prav dobrim uspehom in bodo želeli program izobraževanja nadaljevati v programu srednje tehnične rudarske in srednje tehnične strojne šole (program 3+2), podaljšamo kadrovske štipendije še za dve leti,
- prvih pet najboljših po uspehu iz vsake generacije čaka takojšnja zaposlitev,
- dodatek k štipendiji za uspešnost pri praktičnem pouku,
- možnosti zaposlitve v drugih dejavnostih našega podjetja: Premogovnik Velenje kot poslovni sistem.

Z rezultati izbora bomo kandidate obvestili do 22. julija 2005. Razpis najdete tudi na spletni strani www.rlv.si

SREČNO!

Prireditve ob 3. juliju 2005

Extempore '05,

sobota, 11. junija, ob 20. uri v Muzeju premogovništva Slovenije;

Večer z rudarskim oktetom »Rudarjem za srečo«

sobota, 18. junija, ob 20. uri v atriju Velenjskega gradu;

tradicionalni odbojkerski turnir

sobota, 18. junija;

mednarodni atletski miting EAA

četrtek, 23. junija, ob 19.30 na stadionu ob jezeru;

srečanje upokojencev

petek, 24. junija, ob 19. uri v restavraciji Jezero;

rekreativni pohod na Smrekovec;

sobota, 25. junija;

srečanje črno-belih rudarjev

sobota, 25. junija, TRC Jezero;

svečane seje svetov obratov

v tednu od 27. do 30. junija;

ribiško tekmovanje za rudarsko svetilko - prehodni pokal

sobota, 2. julija, ob 8. uri ob Škalskem jezeru;

budnica

sobota, 2. julija, ob 6. uri;

srečanje delovnih jubilarcev in jamskih reševalcev - jubilarcev

sobota, 2. julija, ob 10. uri v Domu kulture v Velenju;

parada

sobota, 2. julija, ob 17. uri zbor na Titovem trgu, pohod ob 17.30;

45. skok čez kožo

sobota, 2. julija, ob 18. uri na mestnem stadionu;

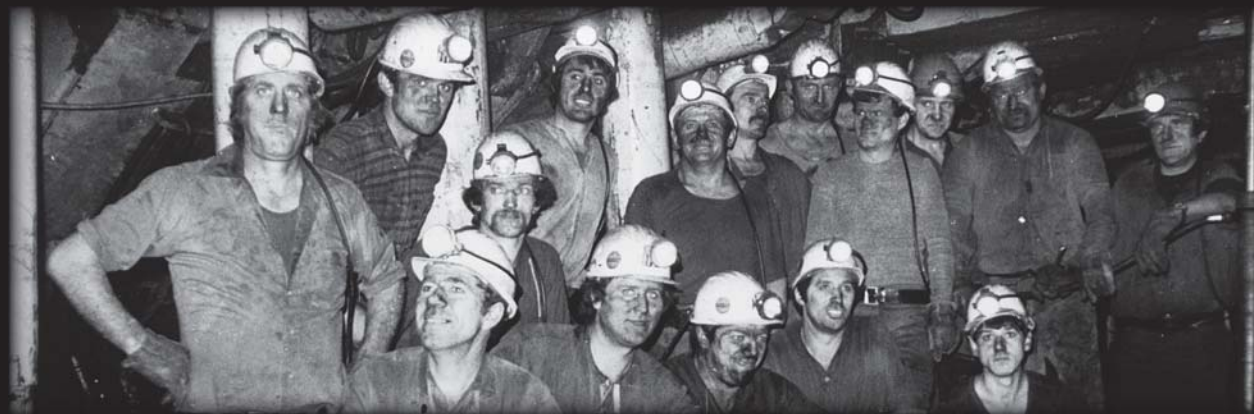
družabno srečanje delavcev in upokojencev poslovnega sistema Premogovnik Velenje

sobota, 2. julija, ob 19.30 ob Škalskem jezeru;

smučarski skoki za rudarsko svetilko

petek, 8. julija, smučarsko skakalni center pod Velenjskim gradom.

Iščemo najstarejšega rudarja!

Ob 130-letnici odkritja glavnega lignitnega sloja v Šaleški dolini želimo častni skok čez kožo na letošnjem, 45. skoku čez kožo, 2. julija na stadionu ob jezeru pokloniti najstarejšemu rudarju.

Ga poznate? Ste to vi? Bi bili pripravljeni nastopiti pred več tisoč glav množico in biti vzor mladim rudarjem? Bi nam zapuili nekaj podatkov iz svojega življenja in kakšno anekdoto?

Predlagajte soseda, znanca, prijatelja, sorodnika, sebe!

Pokličite, pišite, pridite!

Uredništvo Rudarja, Premogovnik Velenje, Partizanska 78, 3320 Velenje ali elektronski naslov: diana.janezic@rlv.si ali telefon: 03/899-63-96.

Vaše klice ali pošto pričakujemo do srede, 15. junija 2005.

Srečno!

Odbor za praznovanje dneva rudarjev